ASTI AL SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE Și PSIHOLOGIE, sub redactia profesorului N Ya Grot ANUL PRIMUL Cartea Publicat de A A Abrikosov MOSCOVA Litografia Tshyu a T-va I N Kushnerov și Pimenovskaya înalt aprobat, vol , sobst casa Biblioteca "Runivers " ; Go&udiiyutieti i BIBL i^KA I URSS eu iv V, I Itemi P-ioCh-Sb Biblioteca "Runivers " CUPRINS Țară Despre problemele revistei - N Ya Grota λ -XX Frumusețe în natură -Vl S Solovyova Reflecții cauzate de o voce neașteptată din știință - A A Kozlova Despre natura conștiinței umane -Kn S N Trubetskoy Despre fenomene psihofizice din punct de vedere al mecanicii teoria șahului - N I Shishkina Despre acţiunea haşişului (psihologie nota ^ - H N Lange Libertatea religioasă conform edictelor regelui: Asoka Marele V V Leeevici / * ' " · ■ Departament special CRONICĂ Congres psihologic la Paris -N I Grota Congresul Internațional de Psihiatrie de la Paris - S S Korsakov CRITICA SI BIBLIOGRAFIE I Revizuirea revistelor Arhiva de istoria filosofiei -A O Kozlova õ Revizuirea articolelor cu conținut filozofic în limba rusă reviste bune (jo A Revista ortodoxă-X Popova B Credință și rațiune -I Slobodsky B Lectură creștină - N Smirnova Biblioteca "Runivers " II II Recenzie de cărți Țară Etica O nouă tendință în etica engleză: - Alexander L Obolensky - Etica germană: - Paulsen D-va Psihologie:-Boni S - Fechner şi Studii Filosofice Wundt E Chelpanova -Binet P Istoria filozofiei: - Windelbandt și Stein A Adolf Cohen și Reike V Preobrajenski Gefding H ANEXE Lista eseurilor citite în Psychological Ob- societate de la momentul înființării ei Lista membrilor Societății de Psihologie până la noiembrie Anunturi Biblioteca "Runivers" Despre sarcinile jurnalului În vremea noastră, se publică atâtea reviste, se tipăresc atâtea cărți și s-a acumulat o mulțime atât de nemărginită de lucrări vechi, mai mult sau mai puțin valoroase, de gândire și cuvânt uman, încât fiecare nouă întreprindere literară necesită o justificare specială Este imposibil să luăm în considerare cuvântul tipărit doar din punctul de vedere al intereselor spirituale (nu vorbim despre materiale) ale scriitorilor, care, în cel mai bun caz, "scriu și își publică lucrările pentru a satisface nevoi a vorbi, a-și traduce gândul într-un cuvânt, a exprima totalitatea cunoștințelor și experienței, aspirațiilor și sentimentelor cuiva Fiecare carte, în virtutea naturii relațiilor sociale care leagă oamenii, impune prin producția sa anumite obligații cititorilor cărora le este destinată Chiar dacă este rău, unii oameni tot îl vor cheltui timpul și efortul de a se convinge de calitatea sa slabă, ca să nu mai vorbim de posibilitatea influenței sale proaste asupra opiniilor și gusturilor cititorului, incapabil să-și aprecieze demnitatea iro Prin urmare, este de dorit să se dezvolte la scriitori o mai mare conștientizare a responsabilității morale pe care aceștia își asumă în publicarea scrierilor lor, ceea ce se remarcă în prezent Și acest lucru se aplică în special la Biblioteca "Runivers" VI antreprenori de noi publicații temporare, întrucât aici obligațiile reciproce ale scriitorilor și cititorilor sunt parțial stabilite în prealabil, pe bază de încredere, și anticipează astfel justificarea faptică pe care o pot găsi ulterior Conștienți de responsabilitatea noastră în acest sens, trebuie în primul rând să explicăm ce motive i-au îndrumat pe cei care au decis să țină acest nou jurnal Toată activitatea umană izvorăște parțial din surse personale, subiective; dar pentru a justifica publicarea unui nou jurnal, care cere anumite sacrificii din partea societății, cu greu ar fi suficient să ne referim la nevoia subiectivă a unui anumit grup de persoane de a-și crea un organ prin care să-și transmită opiniile speciale societății, să-i comunice cunoștințele și observațiile sale speciale Fără îndoială că

organele periodice care există în țara noastră nu epuizează toate curentele conștiinței sociale și nu lasă loc expresiei unor linii de gândire și aspirații sociale nou apărute Dar simplul fapt subiectiv de a poseda anumite vederi și aspirații speciale nu dă încă nimănui dreptul de a se considera purtător de noi aspirații comune și de a conta cu această ocazie pentru atenția constantă a întregii societăți: gândurile sale pot fi eronate, aspirațiile sale sunt greșite Prin urmare, această nouă întreprindere tipografică se întemeiază nu doar pe nevoi personale, ci pe motive cu totul obiective și atent testate și sperăm ca afacerea noastră să fie recunoscută, în acest sens, ca o întreprindere publică, oricât de modestă și mică Semnificația sa, în convingerea noastră profundă, este următoarea Nu numai societatea rusă, ci întreaga umanitate a trecut de multă vreme - de câteva decenii deja - printr-un moment dificil de tranziție în dezvoltarea sa spirituală Nu ne este frică să repetăm acest gând, recunoscut de mulți ca fiind bătut, deci Biblioteca "Runivers" VII cât de adevărat este și din moment ce nu este nimic surprinzător că omenirea nu poate trece prin astfel de momente de dezvoltare în decurs de luni sau câțiva ani, ca persoană individuală, ci trebuie, datorită complexității întregului său comun, să folosească decenii pentru fiecare perioadă a creșterii sale Și de multă vreme, mai ales în Occident, o viață anormală, nefirească se prelungește în multe privințe, tensionată în procesul ei și aparent nesemnificativă în rezultatele sale morale Pe de o parte, însă, rezultatele sunt incontestabil mari: științele pozitive au făcut progrese atât de uriașe în ultimii cincizeci de ani, încât aproape depășesc tot ceea ce au realizat anterior în decursul secolelor Invențiile tehnice sunt atât de neașteptate și strălucitoare, încât victoriile spiritului uman în acest domeniu au depășit în scurt timp tot ceea ce s-a realizat mai devreme în secole în sensul îmbunătățirilor exterioare ale vieții Și cu toate acestea, fericirea omenirii nu numai că nu a crescut, ci mai degrabă a început să scadă, așa cum demonstrează și doctrinele fără speranță ale vieții, care apar și se răspândesc deosebit de rapid în timpul nostru Viziunea asupra vieții este cu siguranță cel mai profund și cel mai important nerv al existenței omenirii și tocmai această viziune asupra vieții este cea care în timpul nostru este nu numai deosebit de vagă și confuză, ci și dezolantă Și cum să nu fie așa, când, alături de telefoane îmbunătățite și alte mijloace neobișnuit de rapide și convenabile de comunicare între oameni, se inventează și se pregătesc și se pregătesc zilnic mijloace teribile pentru viitorul lor exterminare fără milă, când iubirea reciprocă și interacțiunea liberă a oamenilor în numele sarcinilor superioare nu numai că nu cresc, ci devin din ce în ce mai slabe și supuse restricțiilor din cauza neînțelegerilor fatale care dezvoltă răutate și înșelăciune Prin urmare, nu este surprinzător că în timpul nostru alte minți se îndepărtează de rezultatele enorme ale științei și civilizației moderne și cheamă oamenii să uite rapid tot ce au inventat și să se întoarcă la primitivul * Biblioteca "Runivers" VIII și o stare inocentă de relativă ignoranță, combinată cu cea mai simplă și mai bună viață Cu toate acestea, aceste apeluri sunt fără îndoială extrema opusă, căci este imposibil ca o persoană să renunțe la mintea sa, este nedrept să acuzi cunoașterea că slujește exclusiv răul, este inutil să dorești să distrugi ceea ce a fost stabilit ca fapt În acea cunoaștere, chiar în acel motiv, care conduce un om la abuzuri, se află poate sursa mântuirii sale Este necesar doar să direcționăm forțele cunoașterii în direcția în care poate găsi sursele bunătății și înțelegerii vieții Nu este adevăratul motiv al crizei pe care o

trăiește omenirea tocmai faptul că de multe decenii atenția sa principală a fost îndreptată către acea zonă a cunoașterii care își extrage materialul din experiența exterioară? Un alt câmp vast de cunoaștere a realității, prin sentimentul și experiența interioară, prin care viața nu ne poate fi revelată decât în adevărata ei rădăcină, în conținutul și sensul ei interior, a fost lăsat într-o oarecare neglijare O astfel de unilateralitate a fost utilă la vremea lui, o astfel de specializare, desigur, a fost cauza succesului extraordinar și rapid al științelor experienței externe și al marilor invenții pe care le-au provocat Dar în interesul cunoașterii în sine, a lărgimii și a cuprinziunii ei și și mai mult în interesul vieții morale a omenirii, care este din ce în ce mai dezordonată și pornind pe calea abaterilor urâte, nu mai este posibil să amânăm eventualele eforturi să atragă atenţia societăţii asupra dezvoltării altor probleme şi sarcini ceea ce fac ştiinţele experienţei externe Este vorba, după cum poate ghici cititorul, despre acele cunoștințe, despre acele metode de dobândire și direcţii de dezvoltare a ei, care sunt implicate în termeni de filozofie și psihologie ■ Psihologia este, de asemenea, o știință specială, dar studiind fenomenele vieții din interiorul lor, Biblioteca "Runivers" IX descoperirea laturii de deschidere Dacă ea folosește experiența exterioară pentru cercetarea ei, atunci doar ca instrument auxiliar, oferind mijloace, prin studiul semnelor, expresiilor, condițiilor și instrumentelor exterioare ale vieții, să pătrundă mai adânc în conținutul ei interior și să interpreteze mai corect indicațiile de auto- constiinta Acest lucru este recunoscut chiar și de psihologii empiristi care încearcă să construiască un sistem al acestei științe în întregime pe baza experienței "Subiectul psihologiei", spun ei! ele nu sunt ceva ce putem găsi direct dat în afara noastră, ci ceva pe care conștient sau inconștient îl transferăm de la noi înșine la alte ființe"*) Totuși, psihologia, ca știință specială a experienței interioare, este în ea însăși nu poate încă rezolva problema problema de a elucida sensul și legile vieții Psihologia, ca știință specială, oferă doar materialul cel mai important și, în parte, o metodă, pentru elucidarea unei părți a problemei vieții Dar în același timp, pentru o soluție cuprinzătoare a acestei probleme, este necesar să implicăm toate concluziile și învățăturile altor științe speciale și să încercăm în acest fel să construim un întreg, străin de contradicțiile logice, doctrina lumii și a vieții, capabilă să satisfacă nu numai cerințele noastre mintea, dar și cerințele inimii noastre Filosofia" una dintre cele mai mari autorități ale științelor naturale moderne și ale metodelor pozitive ale științei, Wilhelm Wundt, a cărui nouă lucrare este o surpriză pentru admiratorii săi și confirmă în mod strălucit încă o dată cât de irezistibil și măreț în spiritul uman este nevoia de sinteză a cunoștințelor într-o viziune integrală asupra lumii Wilhelm Wundt însuși, unul dintre principalii reprezentanți ai științei experimentale moderne și ai psihologiei experimentale în special, publică un volum gros al Sistemului de filosofie și încearcă să justifice necesitatea metafizicii, *) N Hõffding "Psychologie in Uinrissen auf Grundlage der Erfahrung" Leipzig, , p (uebers v F Bendixen) Biblioteca "Runivers" X deşi cu unele rezerve cu privire la sensul acestui termen Nu vom analiza aici în detaliu punctele de vedere ale scriitorului amintit *) Ne este suficient ca chiar și adepții stricti ai cunoașterii de specialitate și ai științei experimentale să recunoască necesitatea de a nu amâna sarcina de a construi o întreagă doctrină filozofică despre lume și despre viață, pentru a satisface cerințele gândirii și simțirii noastre De asemenea, suntem profund

convinși că nevoia imediată și cea mai urgentă a umanității moderne este tocmai aceea de a dobândi, pe baza unei critici filozofice cuprinzătoare a datelor științei și cu participarea unei lucrări de gândire creativă deosebită, care are la bază legile logicii, o astfel de doctrină a vieții, care ar da unei persoane din nou începuturi mai solide și mai clare pentru activitatea sa morală decât le posedă în momentul prezent Și dobândirea unor astfel de învățături este deosebit de importantă dar pentru noi, rușii, care nu și-am trăit încă mințile pe tărâmul întrebărilor abstracte ale cunoașterii și vieții și am urmărit până acum cu mai mult sau mai puțin entuziasm direcțiile eterogene ale speculației filozofice din Occident, schimbându-și constant idolii și doar la fel de repede dezamăgit de ei, precum și seduși de ei De dragul acestei nevoi sociale, ne-am asumat publicarea unui jurnal special rusesc despre probleme de filozofie și psihologie Dar sarcina noastră este nouă și extrem de dificilă**) Din faptul că considerăm afacerea noastră ca fiind publică *) Un articol special dintr-una din cărțile următoare ale revistei va fi dedicat unei analize critice a cărții lui Wundt **) Totuși, trebuie să facem aici o rezervă că prima încercare de înființare a unui jurnal filozofic rus a fost făcută în de prof Kozlov la Kiev Dar această venerabilă încercare a tovarășului nostru, și acum unul dintre principalii noștri colaboratori, avea un caracter oarecum diferit - caracterul unei întreprinderi pur personală și nu colectivă În urmă cu trei ani, venerabilul A A Kozlov a fost atât de singur în predicarea sa filozofică, încât nu a putut acorda problemei organizația mai largă pe care încercăm acum să o implementăm Biblioteca "Runivers" XI nym, adică Ne dorim și sperăm să contribuim la dezvoltarea conștiinței de sine a societății ruse, rezultă pentru noi, în primul rând, că suntem însărcinați să nu devenim izolați în sfera intereselor înguste, cu totul speciale, ale științei noastre După cum am afirmat deja de mai multe ori *), vrem să dăm un nou organ, cu conținut și sarcini speciale, acelei părți a societății educate rusești care se străduiește să analizeze mai profund întrebările vieții Cu toate acestea, fiecare persoană educată este interesată de problemele de filosofie, iar acest lucru este de înțeles dacă luăm în considerare importanța învățăturilor filosofice pentru viața practică Pornind de la necesitatea de a face revista accesibilă întregii societăți educate, ne-am îngrijit, în primul rând, ca programul său să fie cât mai larg Se va discuta nu numai chestiuni de filosofie specială, ci și chestiuni ale altor științe, în măsura în care fiecare dintre ele are și ar trebui să aibă propria sa filozofie, precum și sarcinile artei, în măsura în care sunt accesibile discuției din punct de vedere filozofic și psihologic Punct de vedere De asemenea, sperăm că vremurile moderne, după cum se poate observa din programul revistei, o vor face subiectul analizei nu numai a principiilor generale ale cunoașterii, vieții și creativității artistice, ci și al fenomenelor individuale ale științei, vieții și artei , capabilă să furnizeze material pentru clarificarea acestor principii Dar nu este ușor să faci studiul întrebărilor filozofiei accesibil pentru înțelegerea tuturor oamenilor educați în formă Încă nu avem propriul nostru limbaj filosofic: nu numai că termenii noștri filozofici sunt aproape toți străini, dar construcția generală a discursului filosofic în rândul scriitorilor ruși nu este uneori rusă Desigur, limbajul filozofic al oamenilor este creat de secole de muncă grea de gândire; cu toate acestea, generația modernă de gânditori ruși ar trebui să se străduiască să ia parte la această vastă operă de creativitate națională Acestea sunt dificultățile pe care le vom

întâmpina în realizarea * > Vezi de ex articolul nostru din Rusek Vedom " din octombrie (N ") Biblioteca "Runivers" ΣΠ negarea sarcinii noastre din partea formei În ceea ce privește conținutul, atunci dificultățile vor fi și mai mari Am spus că până acum oamenii de gândire ruși au trăit în mare parte după aceste sau alte învățături și tendințe ale filozofiei vest-europene La sfârşitul secolului trecut şi la începutul prezentului, filosofia franceză a predominat la noi Voltaire, Diderot, Holbach, Helvetius, Rousseau: aceștia i-au închinat și i-au studiat strămoșii noștri A urmat apoi o perioadă de entuziasm pentru filozofia germană - din anii , influența idealiștilor germani, în special Fichte și Schelling, s-a răspândit rapid printre noi; de la sfârşitul anilor treizeci s-a făcut un punct de cotitură în favoarea lui Hegel; apoi, prin Feuerbach, trecem la doctrinele materialiștilor germani și, în final, reacția împotriva extremelor acestei tendințe ne duce pentru scurt timp să ne lăsăm duși de sistemele lui Schopenhauer și Hartmann Dar încă din anii a început o altă mișcare - în favoarea filozofiei empirice a englezilor: J St Mill și Spencer și, în paralel cu ei, psihologia experimentală engleză, cu principalul său reprezentant Van, captează atenția unei părți semnificative a societății ruse Mill și Spencer, la rândul lor, ne conduc la infatuarea lui Og Comte și pozitivismul, și apoi psihologia experimentală modernă a francezilor Astfel, în anii și , influențele tendințelor filozofice ale Occidentului erau din ce în ce mai împletite și încurcate Înapoi la sfârșitul anilor șaptezeci, am avut admiratori zeloși și fără compromisuri ai învățăturilor lui Comte, J St Mill, Spencer, Schopenhauer și Hartmann În prezent este greu de spus care influențe predomină printre noi Înclinând mai mult sau mai puțin în favoarea uneia sau alteia direcții a filozofiei occidentale sau combinând aceste direcții în felul lor, oamenii inteligenți ruși au început să vorbească despre întrebări abstracte în cuvinte și rânduri de vorbire atât de diferite încât aproape Biblioteca "Runivers" XIII au încetat să se mai înțeleagă Din fericire, încă din anii , am început primele încercări de critică independentă și propriile noastre construcții filozofice Este suficient să reamintim cititorului toate lucrările cunoscute ale lui Vl S Solovieva, B; pp Chicherina, N N Strahova, A A Kozlova De la începutul anilor , numărul încercărilor independente de a ilumina și rezolva diverse probleme filosofice, cât mai bine, a crescut rapid; tinerii din universități sunt din ce în ce mai dispuși să se concentreze asupra studiului special al filosofiei; iar acum numărul tinerilor lucrători din domeniul filosofiei s-a înmulțit atât de mult încât aproape fiecare universitate rusă are mai mulți profesori din acest grup de științe Acesta este, desigur, un fapt de natură pur externă, dar conține și semne ale unei mișcări interne care au loc în societatea noastră Cel mai semnificativ lucru este că în scrierile filozofice care reapar la noi, din ce în ce mai mult, se remarcă o dorință de autoactivitate, mergând mână în mână cu o atitudine critică mai strictă față de autoritățile occidentale În special la Moscova, a fost oferit un sprijin semnificativ pentru dezvoltarea unor interese filozofice serioase în societate de către prof fondat Universitatea din Moscova M M Troitsky în Societatea Psihologică Dacă luăm în considerare interesul pe care publicul moscovit îl manifestă față de activitățile sale și, de asemenea, faptul că Societatea de Psihologie în ultimii ani a fost angajată nu numai în cercetări psihologice speciale, ci și în chestiuni de natură filozofică mai largă, atunci nu se poate dar ajungi la concluzia că nevoia unei elucidari filozofice a întrebărilor vieții se răspândește într-adevăr din ce în ce mai mult printre oamenii

educați dintre noi Această largă răspândire a intereselor filozofice în societatea noastră a fost mult ajutată, fără îndoială, de unul dintre marii noștri artiști, care a ieșit cu o nouă doctrină despre viață și despre sarcinile morale ale omului Poate că niciunul dintre specialiști nu este atât de puternic Biblioteca "Runivers" XIV a contribuit la trezirea în societatea rusă a spiritului filozofic, întrucât a contribuit indirect la acest gr L N Tolstoi Nu intenționăm să stabilim vreun verdict asupra părerilor sale și încă nu a sosit momentul pentru asta Dar pentru noi, un lucru este cert, că întrebările profunde despre viață, din nou ridicate sau puse într-un mod nou de artistul-gânditor, pot fi clarificate și rezolvate serios și temeinic numai pe baza unei noi critici cuprinzătoare a filosofiei generale întrebări Apelul direct la simțire și la bunul simț poate fi un sprijin puternic în trezirea curiozității filozofice, dar satisfacerea deplină a acesteia din urmă este posibilă numai pe baza unei examinări stricte din cauza înclinațiilor inimii și a concluziilor bunului simț Astfel, jurnalul nostru este obligat să contribuie, cel puțin într-o oarecare măsură, la eficientizarea și dirijarea, în sensul critic cuvenit, a acelor eforturi pentru o revizuire independentă a problemelor vieții, care, din diferite laturi și sub diferite forme, se manifestă în societatea noastră În acest scop, cel mai bun mod și cel mai de încredere mijloc este să-i invităm să lucreze tocmai pe toți acei purtători ai acestor noi aspirații pe care le avem, pe care le-am făcut Deoarece nu avem încă o singură doctrină filozofică complet dezvoltată, trebuie să lăsăm loc pentru dezvoltarea unuia sau acela, fără a aduce atingere rezultatului final al acestei lucrări Reprezentantul fiecărei concepții filosofice independente să-și apere punctele de vedere, în funcție de forța sa și de măsura interesului pe care îl găsește într-o astfel de sarcină O limitare este necesară - și va fi observată de noi - și anume ca toate convingerile să fie îndeplinite cu o cunoaștere și o pregătire corespunzătoare - cunoașterea istoriei trecute a gândirii umane și a stării actuale a științei Nu este vorba despre exprimarea opiniilor și urărilor de bine, ci despre munca logică strictă a gândirii, capabilă să se apere și nu Biblioteca "Runivers" XV doar conștient, dar și metodic, mergi spre scopul său final Ca rezultat al unei astfel de lucrări colective a minților suficient de disciplinate, se poate spera să dobândească ceea ce visăm cu toții: noi puncte de sprijin pentru doctrina corectă a lumii și a vieții Personal sperăm că acele filozofii care pot apărea în acest fel vor fi noi și originale, că nu vor fi simple repetiții și reproduceri ale oricărei doctrine de viață anterioare, chiar dacă nu sunt capabile să epuizeze toate sarcinile cunoașterii Deținerea adevărului absolut nu poate fi soarta omului Este posibilă doar o aproximare mai mare sau mai mică a acestuia Prin urmare, filosofia, care lucrează de mii de ani pentru a dobândi o doctrină corectă a lumii, nu a mers decât încet pe această cale și a obținut întotdeauna (precum știința și arta) doar rezultate relativ valoroase Cu toate acestea, nu este mai puțin important să mergem înainte pe calea unei elucidari cuprinzătoare a misterelor vieții și la elucidarea exactă a sensului întrebărilor care au chinuit mereu spiritul uman Și trebuie să încercăm, de asemenea, să facem câțiva pași noi pe această cale Limitarea acestei sarcini se exprimă în conceptul de "Întrebări de filosofie și psihologie", care denotă caracterul esențial al revistei Nu este vorba de rezolvarea completă și definitivă a acestor "întrebări", ci de formularea corectă a acestora, care permite unei persoane să fie mulțumită de unele dintre cele mai probabile soluții ale sale Bineînțeles, așa cum remarcă pe bună

dreptate unul dintre colaboratorii noștri în articolul său, sarcina noastră nu este să creștem pe cât posibil numărul deja mare de întrebări din filozofie și psihologie, ci să le simplificăm și să le reducem la cele principale și mai elementare În primul rând, este vorba de definirea precisă a limitelor cunoașterii și Biblioteca "Runivers" xvr puterea omului "Întrebările vor rămâne întotdeauna, dar o persoană a reușit de mai multe ori să abordeze o înțelegere mai completă a acestora Odată cu îndeplinirea independentă a acestei sarcini, probabil că va deschide noi trăsături nu numai ale existenței lumii, ci și ale naturii umane, care nu sunt toate epuizate, nu toate sunt cunoscute și exprimate în cuvinte Cu greu trebuie spus că niciun filosof independent nu a repetat vreodată altul și că filosofia unui popor nu a repetat niciodată filosofia altuia Cu cât semnificația personalității este mai puternică într-una sau alta activitate umană, cu atât influența oamenilor este mai mare Chiar dacă în În istoria științei, se poate observa, așa cum s-a făcut de mai multe ori, influența oamenilor, atunci este cu atât mai ușor de urmărit în filozofie, unde puterea personală a creativității, unde influența subiectivă a sentimentului și voința a fost întotdeauna afectată vizibil Nu îndrăznim să facem nicio judecată finală cu privire la viitorul filosofiei ruse Dar nu poate exista nicio îndoială că viziunea asupra vieții poporului rus diferă în multe privințe de perspectiva asupra vieții altor popoare, trecute și prezente Neîncrederea în dominația exclusivă a rațiunii în viață și a principiilor pur raționale în cunoaștere s-a manifestat nu numai în viziunea asupra lumii a oamenilor, ci și în învățăturile gânditorilor ruși, de exemplu Slavofili (I V Kirevskaya, A S Homiakov) În același timp, interesul etic a predominat întotdeauna în viața rusă și chiar s-a manifestat în ea uneori în detrimentul cerințelor rațiunii și ale sentimentului estetic Găsim același lucru în viețile altor popoare? Afirmația absolut justă a devenit stereotipă că vechile popoare păgâne, în special grecii, se închinau în principal frumuseții, că sub forma frumuseții gândeau atât binele, cât și adevărul *) Este, de asemenea, fără îndoială pentru mulți gânditori ruși că cel mai recent *) În acest sens, punctul culminant al gândirii antice este sistemul lui Platon Aristotel, ca gânditor de origine nu în întregime grecească, face deja o întorsătură către raționalismul timpurilor moderne Biblioteca "Runivers" XVII Popoarele occidentale se închină rațiunii mai mult decât orice, adică începutul adevărului, iar de dragul lui ei sacrifică uneori, fie și numai prin neînțelegere, interesele binelui și frumosului (moralitatea utilitaristică, arta realistă) Pentru cei care sunt familiarizați cu istoria occidentală filozofie, această poziție pare destul de evidentă, pentru că întreaga istorie a gândirii vest-europene în timpurile moderne este istoria luptei rațiunii împotriva sentimentului și voinței, este afirmarea drepturilor rațiunii în viața omului Diferite popoare occidentale au slujit cauza rațiunii în moduri diferite, în funcție de modul în care au înțeles funcțiile acesteia și pe care dintre ele au simpatizat și au servit cel mai mult Englezii, din vremea lui Bacon și Locke și chiar mai devreme (dacă ne amintim de William de Ockham) și terminând cu Millem, Bonhomme și Spencer, au apărat drepturile la experiență, observație, experiment și, mai ales, au lucrat la colectarea de material empiric pentru motiv Popoarele romane, din vremea lui Descartes (să ne amintim mai devreme Rhym Lull) și terminând cu Comte și ultimii săi adepți conștienți și inconștienți, au servit mai ales la descoperirea unor criterii matematice stricte și precise în opera minții, pe mod de a determina proprietăţile realităţii şi de a abstractiza formula vieţii În cele din urmă, germanii au fost

de mare folos în explicarea criteriilor calitative, logice, pentru funcționarea minții și de pe vremea lui Leibniz până la Kant Hegel și Schopenhauer, au lucrat la crearea metafizicii, i e sisteme de definiții logice ale ființei și vieții *) Ce va da poporul rus filosofiei? Idealul filozofiei constă în reconcilierea rațiunii, simțirii, voinței - știință, artă, religie Dar Putem face asta? *) Este de la sine înțeles că această schemă are o semnificație complet relativă Fără îndoială, gânditorii individuali din toate aceste popoare au manifestat și alte aspirații, epuizând în general toată gama de posibile sentimente, idei și impulsuri ale spiritului uman Dar întrebarea este: ce domeniu de idei și eforturi fiecare națiune s-a dezvoltat mai bine, mai pe deplin și care învățături din fiecare națiune au avut cel mai mare succes și au realizat cea mai vie dezvoltare *■ Biblioteca "Runivers" XVIII ideal pentru un anumit popor? - Este greu să nu acordăm o preponderență unuia dintre elemente, iar noi, rușii, judecând după istoria anterioară a conștiinței noastre de sine, suntem aparent înclinați să acordăm o preponderență elementului religios-etic în viziunea noastră asupra lumii, adică direcţia voinţei în raport cu scopul ei - binele Slavofilii propovăduiau filozofia "credinței" Dominanța intereselor etice s-a manifestat în alte moduri, atât în cele mai bune, cât și în cele mai urâte direcții ale conștiinței noastre de sine Interesele etice stau la baza celor mai bune fenomene artistice ale noastre (Gogol, Lermontov, Dostoievski, Turgheniev, L Tolstoi, Ostrovsky, Shchedrin) Interesele etice chiar ne determină uneori să respingem arta și știința ca domenii independente de activitate ale spiritului uman Interesul etic pentru binele comun a dat o direcție particulară și uneori chiar prea ascuțită vieții noastre sociale în diferite perioade ale istoriei noastre În fine, am putea sublinia și influența momentului etic în dezvoltarea științei noastre rusești, dar ne abținem să facem acest lucru pentru a nu vorbi despre fenomenele pe care încă le trăim Astfel, aparent, viziunea asupra lumii a poporului nostru este menită să scoată în prim-plan interesele morale ale vieții Dar acest lucru nu ne împiedică să sperăm să ajungem la o anumită sinteză generală a tuturor cerințelor spiritului uman din acest nou unghi de viziune Filosofia grecilor era capabilă să lege armonios idealurile de adevăr, bunătate și frumos, din unghiul de vedere al acestuia din urmă; învățăturile filosofice ale gânditorilor europeni din noul timp au încercat să îmbine armonios aceleași idealuri din unghiul de vedere al adevărului Sarcina istorică a gânditorilor ruși nu constă oare în aceeași, nu mai puțin profundă, sinteză de idealuri, din punctul de vedere al intereselor supreme ale lui Dumnezeu? și poate chiar dominația idealului binelui asupra altor idealuri - dominație legitimă? Principalele interese ale vieții umane constă în activitatea omului, iar activitatea omului își are sursa în voința și în scopurile sale Biblioteca "Runivers" XIX Cel mai înalt țel al voinței este binele Schopenhauer a încercat să ofere omenirii un fel de filozofie a mântuirii voinței și a mântuirii morale a lumii Dar poate "voința rea, inconștientă de a trăi" să-și ispășească răul? Filozofia lui Schopenhauer nu este mai degrabă o profeție și o indicație a viitorului, adică același fenomen de tranziție pe care l-a fost filosofia lui Aristotel în antichitate? răul, perfecțiunea sa morală, voința nu este tocmai filosofia noastră specială De la frumusețe însăși așteptăm "mântuirea, de la adevăr - de asemenea Punem doar intrebari, nu le rezolvam Poate că alți gânditori ruși vor interpreta semnificația și sarcinile perspectivei noastre naționale asupra lumii într-un mod diferit și mai corect Ne-am exprimat aici convingerile noastre

personale, dar acest lucru nu împiedică în nici un caz exprimarea și punerea în aplicare a altor opinii pe paginile acestui jurnal De-a lungul timpului, sperăm să oferim cititorilor noștri o relatare detaliată a istoriei trecute a aspirațiilor filozofice rusești, conștiința de sine filozofică rusă, așa cum a fost exprimată în țara noastră în anii , și , când a dus și la formularea întrebarea "Cu privire la necesitatea și posibilitatea unor noi începuturi pentru filosofie" (I Kirevskii,) Până acum, credem noi, sarcina noastră nu este atât de a construi, cât de a curăță terenul pentru o nouă construcție Nu putem decât să socotim cu faptul că omenirea a dat deja și "acum dă în domeniul speculației Suntem departe de a atribui conștiinței de sine filozofice rusești un monopol nu numai al adevărului, ci și al bunătății Europa de Vest are avantajul față de noi că în spatele ei suportă secole de muncă spirituală conștiincioasă, neîntreruptă Suntem abia la început " Și în prezent, în Occident, aceștia lucrează într-un mod în care noi rareori am putut să lucrăm În fiecare zi, știința occidentală, filozofia occidentală ne oferă noi roade ale harniciei si talentului Dacă vrem Biblioteca "Runivers" XX pentru a face ceva propriu, ceva nou și valoros, trebuie mai întâi să înțeleagă, să asimileze, să interpreteze sau să infirme ceea ce au făcut alții · Prin urmare, vom îndrepta mai întâi toate eforturile pentru a oferi cititorului o interpretare critică a ceea ce filosofia occidentală modernă și știința occidentală ne-au dat și ne oferă Sperăm că în aceste încercări de critică se vor arăta gândirea independentă și sentimentul liber, incoruptibile pentru nimic și pentru nimeni În această primă carte a revistei, cititorul va găsi articole cu conținut divers - filozofice (articole ale profesorului A A Kozlov și prințului S N Trubetskoy), psihologice (lucrări de N I Șișkin și Tsriv -asoc estetica sau filosofia frumosului (Vlad) Serg Solovyov) și o lucrare legată de domeniul istoriei gândirii în Orient (V V Lesevici) Împreună cu aceasta, articolele din Vl S Solovieva, prof A A Kozlova și PPP I Shishkin aparține parțial domeniului filosofiei creației naturale În a doua secțiune, specială, am încercat să trecem în revistă cât mai complet posibil unele fenomene moderne, în principal din domeniul filosofiei și psihologiei occidentale Datorită dorinței firești de a da în prima carte un exemplu despre posibila varietate a materialelor cu care cititorul va trebui să se ocupe în jurnalul nostru, am fost nevoiți să creștem ușor dimensiunea acestei cărți, în comparație cu cele stabilite de program Sperăm că cititorul nu se va plânge de noi dacă în cărțile viitoare vom adera mai strict la cadrul conturat Editorii au stabilit datele pentru lansarea următoarelor numere ale revistei: a doua jumătate a lunii ianuarie, sfârșitul lunii aprilie (sau începutul lunii mai) și sfârșitul lunii august sau începutul lunii septembrie Editor Nikolay Grot octombrie , - aritmetică ■ abatere medie Simțul echilibrului este perturbat Stare generala continuă să fie plăcut Obiectele externe par să se miște, tocmai din cauza susceptibilității extrem de crescute la senzații de inervație (senzațiile de mișcare a ochiului și a capului nu mai corespund mișcării obiectelor din câmpul vizual) Când ochii sunt închiși, cavitățile vizuale sunt lucinații și anume sub formă de geometrice simple Figura Se determină lungimea de undă a atenţiei senzoriale Se ia o impresie vizuală extrem de mică (extremele benzii pe cercul Massonian care se învârte), iar N L le fixează cu atenție, datorită căreia aceste senzații cele mai slabe se intensifică Înregistrând aceste amplificări succesive (imaginare) cu un cronoscop, determinăm lungimea de undă a atenției*): *) Despre valurile de atenție și despre cum să le

determine, vezi "Bcitrage zur Théorie d sinnl Aufmerksamkeit (Philos Studien, IV), precum și expunerea acestei lucrări de către Wundt în a treia ediție a Psihologiei fiziologice (vol II, p , și urm) Biblioteca "Runivers" - - '' , , Total: numărul de experimente • · medie aritmetică , , abatere medie ■ , " , , (pauză) Debut de halucinații extrem de puternice; este geometric Experimentele pe așa-numita "figură scară" a lui Schneider (Treppenfigur) *) dau următoarea continuare capacitatea de schimbare involuntară a reprezentărilor: / , " , , " , , , , , i,o , , i i,o i, , Total: număr de experimente , , t l , medie aritmetică , " , (pauză) ! , , , , (pauză) , ' *) Figura de scară a lui Schneider (este dată în "Phys Psych ") a lui Wundt este o reprezentare în perspectivă a unghiurilor materiale, care poate fi înțeleasă atât ca convex, cât și ca concav Observând această cifră de ceva timp, observăm că fiecare dintre aceste interpretări ale ei este inevitabil și involuntar înlocuită în conștiința noastră de alta Întrucât aceste interpretări sunt condiționate de vivacitatea uneia sau alteia dintre imaginile corespunzătoare ale memoriei, schimbarea indicată este, indirect, o măsură a vitezei în schimbarea amintirilor, adică o măsură a vitezei unei schimbări involuntare de idei, atunci când alegerea lor este limitată la două Biblioteca "Runivers" - - Observații asupra vitezei de schimbare a reprezentărilor memorate activ *) (obiect - cercul lui Masson rotativ menționat mai sus): , , " , , i (pauză) (pauză) Total: NUMĂR DE EXPERIENȚE ; medie aritmetică Pantă medie de , " , " Începutul senzațiilor dureroase și stare generală de rău Se fac experimente pentru a determina acuratețea în estimarea lungimii prin mișcări (mâini) N L desenează, cu ochii închiși, o serie de linii care i se par *) În lucrarea mea citată mai sus (Beitrâge etc) am încercat să demonstrez că atenția senzorială activă, în măsura în care intensifică oricare dintre senzațiile exterioare, este un proces fals și constă în însumarea sau asimilarea unei senzații reale (pe care o evident că nu se poate intensifica) cu o amintire evocată în mod arbitrar în minte într-un mod adecvat, iar această sumă, desigur, va avea o stabilitate și o intensitate mai mari decât o senzație reală; de aceasta depinde intensificarea aparentă a senzației reale observate de noi cu așa-zisa atenție Deoarece atenția senzorială nu este constantă, ci are fluctuații (valuri), este evident că astfel de fluctuații trebuie să fie și caracteristice adevăratei sale cauze, adică imagini rememorate; cu alte cuvinte, atunci când încercăm să readucem la conștiință o idee anterioară, nu putem decât pentru scurt timp să-i dăm o intensitate semnificativă Și într-adevăr, astfel de fluctuații în amintiri au fost observate de mult, de exemplu Fechner: fiecare amintire devine clară pentru o clipă, apoi se estompează rapid și necesită un nou efort pentru a fi evocată Conform numeroaselor mele observații, această periodicitate, la amintirea imaginilor memoriei (de exemplu, dungi de pe cercul lui Masson), corespunde complet periodicității atenției senzoriale cu aceleași obiecte Biblioteca "Runivers" - - egal cu un inch rus și se obțin următoarele valori: De asemenea, in stare buna: , Total: număr de experimente ritm mediu medie, pantă "" , tt , ""] , Total: număr EXPERIENȚĂ IO , >mediu ritm , medie părtinire , > Lungimea reală a unui inch rusesc este de , inchi Puls Capul foarte fierbinte Transpirație extrem de abundentă Îmbunătățirea temporară a stării generale Experimentele privind contrastul de culoare arată că acesta este neschimbat După reluarea unui atac dureros, N L declară că, în comparație cu ceea ce trăiește, orice ocupație cu știința este un nonsens și, în general, toată știința este doar vanitate, nu are nicio semnificație serioasă Este ceea ce

repetă N L mai târziu, în legătură cu gândurile despre moarte Adesea el spune în mod repetat același lucru Orice interes pentru experiență a dispărut din el Sănătatea generală se deteriorează Dureri de cusături în spate și arsuri în abdomen; respirație convulsivă, cu gemete Starea generală dureroasă atinge maximul După o lungă tăcere și, parcă, stupefacție, începe delirul NL se plânge acum de durere fizică, acum de o stare de spirit insuportabil de dureroasă El cere să fie chemat un medic și să i se ofere un antidot, afirmă în repetate rânduri că nu va mai trăi cinci minute; dar nu moartea este îngrozitoare pentru el, ci faptul că va muri nebun Mai mult, în tot ceea ce spune, se vede cel mai disperat Biblioteca "Runivers" - - Weltschmerz La fiecare cinci minute întreabă cât timp a trecut: i se pare că au trecut ore întregi de la ultima astfel de întrebare În același timp, este conștient că toate cuvintele și gesturile sale acționează asupra celor prezenți într-un mod extrem de deprimant și trezesc involuntar în ei diverse temeri; așa că el cere în mod repetat să-l ierte Este remarcabil în ce măsură tot ceea ce spune este clar și deliberat, dacă, desigur, sunt evidențiate exagerările dureroase; efectul dublu al hașișului (Fantezie sălbatică împreună cu autoobservarea sobră) este clar vizibil asupra lui După un acces de furie sălbatică și cele mai disperate discursuri: în io , N L cade într-o stare tăcută, care în yu , când este complet obosit, lasă loc somnului io zo N L se trezește deja, și, mai mult, cu râs și în general într-o stare extrem de plăcută, nedureroasă Halucinațiile au dispărut complet; coborând totuși scările (în întuneric), N L simte o mare incertitudine și, în general, starea sa psihică este încă foarte anormală - nu recunoaște, de exemplu, drumul spre casă, precum și apartamentul său III Concluzii Din notele de mai sus putem, printre altele, să tragem următoarele concluzii: I În caz de otrăvire cu hașiș, fenomene în general, rămân neschimbate, în timp ce fenomenele afective sunt extrem de intensificate, iar fenomenele volitive sunt extrem de slăbite Aceasta este imaginea generală a acestei stări Dar, în măsura în care cunoașterea este determinată de voință (fenomenele apercepției sau atenției active), și ea este slăbită și chiar paralizată complet; întrucât, în plus, viața afectivă este rezultatul disciplinei voinței (zona reținerii sentimentelor morale), sentimentele nu sunt doar intensificate, ci și fostele lor Biblioteca "Runivers" - - subordonarea în intensitate (echilibru) celui perturbat Păstrarea fenomenelor intelectuale este marcată mai ales în păstrarea completă a memoriei (pasivă), care aproape dispare în otrăvirea cu opiu Pe lângă semnificația sa practică pentru autoobservare, această caracteristică a hașișului, în comparație cu opiu, are un interes teoretic general De ce stările mentale cauzate de hașiș sunt legate în asociații relativ ferme, în timp ce stările provocate de opiacee nu sunt, nu este ușor de explicat Indicația că starea unei persoane otrăvite cu opiu este foarte diferită de starea normală și că gândurile și sentimentele sale sunt asociate doar cu această personalitate alterată, și nu cu cea normală, nu poate explica diferența indicată, căci în intoxicația cu hașiș schimbarea de personalitate nu este mai mică Poate că această diferență ar trebui explicată prin natura condițiilor mai puțin definite cauzate de opiacee, adică poate: capacitatea fenomenelor mentale de a se asocia este determinată nu numai de asemănarea sau contiguitatea lor, ci și de Ph D celelalte proprietăți ale lor, de exemplu mai mult sau mai puțin claritate și certitudine Sau poate că nu toate fenomenele mentale în general sunt capabile de asociere directă, dar de exemplu numai cele cognitive (care se păstrează cu hașiș), iar altele sunt asociate doar prin intermediul lor? Toate acestea sunt întrebări pentru rezolvarea

cărora nu avem încă niciun material, căci, din păcate, psihologia asocierii s-a dezvoltat până acum mai mult în lățime decât în profunzime, sub influența unei mici dogme științifice că asocierea este cea mai simplă , cel mai îndepărtat, astfel un fenomen de necompusa Psihologii au subliniat în repetate rânduri fenomenul teribil provocat de hașiș, și anume așa-zisul "întinderea spațiului și a timpului : intervale de timp nesemnificative și distanțe mici par monstruoase, nesfârșite pentru o persoană otrăvită cu hașiș Din observațiile de mai sus, însă, este clar că această întindere Biblioteca "Runivers" - - nu are un caracter independent, ci se datorează în principal întinderii timpului prin sentimente dureroase, iar întinderii spațiului prin sentimente de oboseală Datele de mai sus arată că dilatarea timpului a avut loc abia în a doua perioadă de intoxicație, după apariția senzațiilor dureroase, și a lipsit în timp ce starea a fost plăcută Și în ceea ce privește extinderea spațiului, experimentele mele arată că cu mișcări mici care nu sunt asociate cu oboseala (de exemplu, cu mișcări ușoare ale mâinii), nu există deloc expansiune a spațiului Desigur, s-ar putea obiecta la această explicație că spațiul nu se extinde sub oboseală obișnuită Dar, în primul rând, o astfel de afirmație categorică nu este adevărată, de exemplu pentru călătorul obosit, drumul pe care mai are de parcurs pare cu adevărat mai lung decât există somn; și în al doilea rând, acea letargie și apatie care ne pun în stăpânire sub influența hașișului este atât de neobișnuită și excepțională încât nu poate fi corectată prin experimentele anterioare De asemenea, este de remarcat faptul că iluzia cu hașiș se extinde, aparent, doar la spațiul prin care trebuie să trecem, și nu la cel care a trecut deja, ceea ce indică, de asemenea, nu vreo deteriorare generală a organului de percepție a spațiului, ci doar o schimbare a uneia din scara sa Deosebit de remarcabile sunt fenomenele asociate cu slăbirea voinței Această slăbire a venit aproape instantaneu, exact pe la ora min , împreună cu apariția halucinațiilor puternice Într-adevăr, observațiile psihometrice făcute până în acest moment nu arată aproape nicio abatere de la valorile normale: timpul de reacție cu atenție acordată mișcării a fost de g [normal σ *), iar cu atenție, *) Această diferență, oricât de nesemnificativă în sine, de de miimi de secundă, se explică în mod evident prin seria nereușită în totalitate Biblioteca "Runivers" - - gât pentru percepție (normal - același); în plus, lungimea de undă a atenției senzoriale în senzațiile vizuale s-a dovedit a fi , " *), iar valoarea normală este, de asemenea, , " ♦* *) Psiometrice - datele obtinute dupa aceasta perioada arata timpi extrem de scurtati, i e apariția, ca să spunem așa, a unei stări convulsive a mecanismului care controlează atenția și memoria activă și, ca întotdeauna în astfel de circumstanțe, mecanismul, acționând independent și independent de voința persoanei, își îndeplinește Funcțiile mai rapid și mai des , poate mai exact Astfel, experimentele cu Treppenfigur lui Schneider au dat , ", iar durata normală în această tură a fost de , ", experimentele cu rechemarea amintirilor au dat , ", iar durata normală , " Este de remarcat faptul că, în plus, abaterea medie nu a crescut deloc în comparație cu cea normală, iar în a doua serie de experimente chiar a scăzut oarecum (valoarea normală este de , ") Hașișul crește remarcabil nivelul general al afectelor, deși sensibilitatea la durere periferică este uneori chiar redusă ***) Având în vedere că toate fenomenele morbide în cazul nostru au dispărut atât de repede și fără urmă, încât starea organică generală era deja destul de normală a doua zi, trebuie, se pare, să presupunem că tulburarea organică nu era deloc gravă la momentul respectiv a experimentului Dar

instabilitatea afectivă era atât de mare încât această uşoară tulburare i se părea teribilă subiectului şi, în sensul deplin al cuvântului, insuportabilă Exact aceeași inconsecvență a sentimentelor cu lor observațiile, arată cumva o abatere medie excesiv de mare (σ, în loc de normalul , σ) **) Aceste și următoarele valori normale sunt preluate din lucrarea mea citată mai sus (Philos Stud IV, p) ***) JS din Nag el și Rossbach: "Ghid de farmacologie ^ Rusă pe Dr med Ivanov, p Biblioteca "Runivers" - - toți ceilalți observatori constată motivele*), iar eu personal cunosc cazuri când consumul de hașiș a dat naștere unei dispoziții atât de veselă și veselă încât o persoană, din cel mai neînsemnat motiv, râdea neobosit Este remarcabil că această amplificare nu se limitează la starea generală de spirit și la sentimentele inferioare, ci se extinde și la cele mai înalte și speciale, de exemplu emoții estetice Îmi amintesc că atunci când mi-au arătat un cerc cu sectoare de culori complementare, nu m-am putut smulge de el - mi s-a părut atât de frumos; Richet și Carpenter subliniază același lucru în ceea ce privește muzica și chiar tonurile muzicale individuale **) Un astfel de efect complet general al hașișului asupra excitabilității afective servește, aparent, ca o confirmare a teoriei fiziologice a sentimentelor, și anume, indică faptul că sentimentele sunt un fel de senzație centrală, localizată, poate într-un centru comun al creierului Din nefericire, psihologia sentimentelor este încă atât de puțin dezvoltată, succesiunea lor genetică este atât de puțin clarificată, încât nu este posibil în prezent să tragem concluzii mai precise din datele de mai sus Cu aceasta vom încheia nota noastră, exprimând dorința *) "Îmi amintesc odată", spune Richet ("Somnambulism, demonism și otrăvuri ale intelectului", Rusek, trad , p), "când unul dintre prietenii mei a luat hașiș, am vrut să-i testez gradul de sensibilitate , ca sa injectez usor cu un ac, chiar vederea acelui l-a ingrozit indescriptibil, a inceput sa alerge, tipand de parca as fi vrut sa-l ranesc grav, apoi a cazut in genunchi in fata mea, implorandu-ma, in numele prieteniei noastre si tot ceea ce era sfânt, pentru a nu-l supune acestui chin îngrozitor, exprimându-și groaza și rugăciunile, a recurs la discursuri și gesturi atât de tragice, încât era greu să nu râzi **) Richet, ЪiicЦstr Carpenter: Fiziologia minţii T I; Rusă pe și următoarele mier T Moreau: "Du hachich et de aliénation mentale" Etude psychologique Biblioteca "Runivers" - - este necesar ca astfel de observații să fie făcute la o scară mai largă Cu greu se poate pune la îndoială că producerea sistematică a unor astfel de experimente și interpretarea lor atentă poate produce o serie întreagă de date psihologice importante și, în plus, în acele zone superioare, care, până acum, cu greu au putut fi studiate de către cei obișnuiți metode de psihologie experimentală N Lange Biblioteca "Runivers" Libertatea religioasă conform edictelor regelui Ahsoka cel Mare Regele iubit de zei dorește ca toate sectele să trăiască liber peste tot V'II edict Budismul a atras în ultima vreme o mare atenție atât în știința europeană, cât și în societatea europeană În ultima jumătate de secol, această atenție a crescut odată cu succesul studiului religii filosofice până acum puțin cunoscute a Sakya-Muni, iar astăzi unui interes pur teoretic pentru budism i s-a alăturat un interes vital: europenii budiști au apărut, o literatură a așa-zisului ezoteric de fapt, budismul european, și chiar s-a vorbit despre budism ca fiind "religia viitorului Europa *) Și dacă părerea unui episcop englez este adevărată că "budhismul ezoteric , dacă nu ar fi o prostie absolută, în orice caz nu este deloc budism **), atunci tot același lucru este deja

posibil *) Biiddhitischer Catechismns von Subkádra Bickschv Braunschweig, , S **) Budism De către episcopul de Colombo (Secolul al XIX-lea iulie) Biblioteca Runiverse - G - apariția unei noi doctrine religioase în Europa, autointitulându-se budism și străduindu-se să reelaboreze "pietatea antică" budistă în raport cu modernitatea europeană, nu poate decât, pe de o parte, să extindă interesul pentru budism, care a devenit proprietatea " mare public", și, pe de altă parte, dau acestui interes de mare intensitate, creând un alt stimul pentru eforturile specialiștilor științifici în raport cu înțelegerea și misteriosul ei, învăluit în legende, originea și vicisitudinile celor două mii de ei ani de creștere și motivele influenței sale colosale, care l-au ridicat pe Buddha la semnificația "Lumina Asiei" *) și păstrând un farmec puternic asupra minții chiar și până în prezent Un interes pur teoretic pentru budism este ghidat tocmai de aceste motive și, prin urmare, încearcă, în primul rând, să afle conținutul și natura doctrinei budiste antice primitive, atribuită prin tradiție lui Sakya Muni însuși, care a proclamat pentru prima dată cele "patru" adevăruri sfinte" pe malurile Gangelui în cinci prea multe secole la PX și venerat de admiratorii săi ca Buddha, adică Profetul Lucrând în această direcție, cercetările științifice încearcă să determine momentul originii cărților canonice ale scripturii budiste, să clarifice modalitățile de răspândire a credinței budiste și să stabilească un anumit concept al acelei dogme, metafizică și etică, care ar trebui luate în considerare iniţială Nenumărate dificultăți încă stau în calea acestor studii complexe și diverse: îndepărtarea zonelor în care ar trebui colectat material pentru cercetare, clima acestor zone, greu de tolerat de către europeni, masa copleșitoare de material arheologic scris de mână, epigrafic și divers , diversitatea limbilor și a scrierilor, a celor care au păstrat o tradiție îndepărtată etc - toate acestea Edu\ Arnold: Lumina Asiei Ediția a cincizeci și patru Londra, Trubner, Biblioteca "Runivers" - - necesită muncă în echipă lungă, grea, uneori grea Dar depășirea cu succes a tuturor dificultăților indicate aici ar fi totuși insuficientă dacă cercetătorii nu ar putea dobândi pentru ei înșiși imparțialitate deplină, liniște perfectă a gândirii critice, eliberare finală de orice păreri preconcepute, adică un punct de vedere pur științific caracterizat de unul dintre ele *) Acum se poate spune că gradul de succes al principalelor lucrări pe una dintre cele mai dificile întrebări din istoria religiilor a depins întotdeauna de meritul punctului de vedere al acelor savanți care și-au depus eforturile în aceste lucrări Datorită acestei condiții inevitabile, care guvernează și acest domeniu al cercetării științifice, multe puncte ale istoriei, dogmei, metafizicii și eticii budismului sunt acum ferm stabilite și se poate spune că în prezent doar unii sălbatici își pot permite să exprime despre budism părerea învechită a unui observator ușor al cerului stva, într-un fel, de exemplu, atribuirea idolatriei budismului etc , sau negarea marelui său rol istoric și semnificația adevărurilor conținute în ea O serie lungă de cărți de Scripturi sfinte și o întreagă literatură de comentarii este acum deschisă oricui dorește să se familiarizeze cu conținutul lor Budiștii, după cum se știe, încep istoria bisericii lor din anul morții primului profesor și fundamentează legenda despre cea mai veche perioadă a ei pe o tradiție care, așa cum ne-a arătat critica, nu dă vești contemporane celor evenimente despre care spun aceste știri **) De o importanță deosebită au, așadar, acele știri care pot fi considerate, cu suficientă rațiune, primele date incontestabile istorice În istoria budismului, astfel de

date sunt inscripțiile regelui Asoka *) Il Buddha, Confucio e Lao-Tse Notizie e Studie di Carlo Pumi În Firenze , p IV **) Budism Cercetări și materiale op II II Minaev Volumul Problema Sankt Petersburg p unsprezece* Biblioteca "Runivers" - - cel Mare, împrăștiat în nordul Indiei Aceste inscripții, făcute accesibile pentru studiu prin perspicacitatea genială a lui John Prinsep, au fost acum supuse unei examinări critice atente de către oameni de știință de primă clasă precum Kern, Buhler și Senard Având în viziunea sa nu un moment tradițional, ci pur istoric în dezvoltarea conștiinței religioase a budiștilor din epoca antică, știința europeană are ocazia să elaboreze conceptul corect, printre altele, despre modul în care budiștii au evaluat semnificaţia libertăţii religioase în această perioadă timpurie a dezvoltării lor în predici În edictele regelui Ahsoka avem o sursă istorică de mare importanță; edictele înfățișează în mod viu personalitatea simpatică și originală a vechiului conducător estic cu metodele sale patriarhale, uneori naive de administrare și propagandă, setea arzătoare pentru activități educaționale, inspirată de sentimente înalte și umane, expansiunea arzătoare a neofitului, străduindu-se să stabilească influența credinței sale chiar și dincolo de afara împărăției sale Libertatea religioasă proclamată de o astfel de persoană este așadar un Fapt, care atrage în mod necesar atenția tuturor celor care reflectă asupra acestui principiu profund vital, care nu și-a pierdut semnificația nici până în prezent, care nu a încetat, în sfârșit, să rămână un "întrebare" Deși libertatea religioasă este proclamată doar în două edicte, este necesar să ne familiarizăm cu conținutul aproape tuturor, întrucât numai în această condiție edictele care ne interesează ne vor fi prezentate în legătură cu totalitatea lor, iar la în același timp se va putea înțelege adevăratul lor sens Traducerea edictelor a fost făcută de mine după cartea lui Senard "Les inscriptions de Piyadasi" ♦) *) Prin aceasta am avut în vedere modificările aduse de Senard după apariția celui de-al doilea volum al acestei lucrări în articolul său, plasat în "Rev des deux Mondes * mai Biblioteca "Runivers" - - chiar de mine, cu omiterea frecventă a singurei formule care apare neîncetat: "asta este ceea ce spune regele Piyadasi, iubit de zei", și omiterea unor trăsături de stil care nu sunt importante pentru scopul pe care mi-am propus Având în vedere același scop, dau mai întâi edictele referitoare la convertirea lui Ahsoka-Piyadashi, apoi cele referitoare la religie și propaganda religioasă și, în final, edictele privind libertatea de conștiință Vastă este Kalinga *), cucerită de regele Piyadasi, iubit de zei Sute de mii de oameni au fost luați captivi în timpul acestei cuceriri, o sută de mii au fost uciși și de multe ori și-au pierdut viața în mod repetat Informat despre toate acestea, regele, iubit de zei, s-a îndreptat imediat către religie; s-a străduit să răspândească religia - într-o asemenea măsură era durerea simțită de rege, iubit de zei, de tot ce s-a întâmplat în timpul cuceririi Kalingei De fapt, în timpul cuceririi unei regiuni care înainte nu mi-a fost supusă, eu, regele iubit de zei, am simțit viu și amarnic toate crimele, decesele și luarea oamenilor în captivitate Dar cu și mai mare amărăciune, regele, iubit de zei, a simțit următoarele Brahmani, sau sramana, sau asceții altor secte, sau proprietari de case, trăiesc peste tot, iar printre acești oameni, în cazul în care nevoile lor sunt îngrijite, ascultare de autorități, ascultare de tați și mame, flexibilitate față de prieteni, tovarăși, rude domina, atenție la servitori, constanță în afecțiuni Când sunt cuceriți, toți acești oameni sunt supuși violenței, morții, despărțirii de cei dragi inimii Dacă, totuși, cei cărora li se

oferă o protecție specială, și nu suferă personal vreuna Kalinga este un regat care se întinde pe actuala coastă Coromandel Biblioteca "Runivers" - S - care dezastre, apoi totuși prietenii, cunoștințele, camarazii sau rudele lor se dovedesc a fi morți Astfel, și ei trebuie să experimenteze nenorocirea Toată violența de acest fel este simțită cu amărăciune de mine, regele iubit de zei Nu există nicio țară în care astfel de corporații de brahmani și sramani să nu fie cunoscute și nu există loc în nicio țară în care oamenii să nu mărturisească credința unei secte De aceea regele, iubit de zei, ia acum la inimă moartea oamenilor care au găsit moartea sau captivitatea în timpul cuceririi Kalingei, de o sută de mii de ori mai dureroasă De fapt, regele, iubit de zei, vrea să stabilească securitate pentru toți oamenii, cruțând viața, pacea și blândețea Și în aceste binecuvântări el vede victoria religiei În aceste victorii ale religiei, el găsește bucurie atât în limitele împărăției sale, cât și pe toate granițele sale, pe spatiul multor sute de oameni *) Printre vecinii săi se află Antiohia, regele lui Yavanov, iar la nordul acestei Antiohii se află patru regi, Ptolemeu, Antigon Mag și Alexandru; sud - Koda, Iamdii, la Tambapani, precum şi regele hunilor (?) Vismavasi (?) Printre greci și Kambozh, Nabkhakov și Nabkhapantiev, la Vkhozh și Petenikov, Andhrov și Pulinda, ei sunt peste tot în concordanță cu învățăturile religioase ale regelui iubit de zei Acolo, unde au fost trimiși cei trimiși, și acolo, după ce au ascultat ce se transmitea de la rege, iubit de zei, despre îndatoririle religioase, ei sunt acum și vor fi conformați cu (aceste) învățături religioase, cu religie Astfel, cuceririle religiei s-au răspândit peste tot Am simțit o bucurie profundă; aceasta este bucuria adusă de cuceririle religioase Dar, cu adevărat vorbind, bucuria este o chestiune secundară, iar regele, iubit de zei, acordă o mare importanță doar acelor fructe cu care este asigurată viața viitoare Această inscripție a fost *) O măsură a lungimii corespunzătoare unei călătorii de o zi Biblioteca "Runivers" - - cioplit pe o piatră pentru acest scop, pentru ca fiii, nepoții și strănepoții noștri să nu se gândească la noi cuceriri Să nu creadă că cucerirea prin sabie merită numele de cucerire, ci să vadă în ea șoc și violență Să considere doar cuceririle religioase drept cuceriri adevărate Astfel de cuceriri sunt semnificative și pentru lumea cealaltă; să-și pună toată desfătarea în plăcerile religiei, căci acestea sunt valoroase atât în lumea aceasta, cât și în cea viitoare Pe vremuri, regii mergeau în așa-numitele călătorii de plăcere Vânătoarea și alte distracții de acest fel erau plăcerile lor pământești Eu, regele Piyadasi, iubit de zei, am întreprins o călătorie pentru a obține adevărata înțelepciune Prin urmare, călătoriile mele pământești au devenit rătăciri religioase și anume: vizitarea și împărțirea de pomană brahmanilor și sramanilor, vizitarea bătrânilor, împărțirea banilor, vizitarea popoarelor regatului, educația lui religioasă, întâlnirea despre subiecte religioase Astfel, în locul plăcerilor din trecut, regele Piyadasi, iubit de zei, experimentează plăcerea pe care i-o oferă faptele sale bune Timp de doi ani și jumătate am fost un upasa-koi (un adorator secular al lui Buddha) și nu am arătat prea mult zel; în urmă cu un an am intrat în Sangha (monahismul budist) și am dat dovadă de mare sârguință În acest timp, oamenii care au fost adevărații zei pentru Jambudvipa *) sunt reduse atât de mult încât au încetat cu adevărat să mai fie zei Acesta este rezultatul diligenței mele; acest rezultat nu poate fi atins numai prin putere Cel mai umil, dând dovadă de sârguință, *) Jambudvipa - India Biblioteca "Runivers" - - poate ajunge la viața cerească, oricât de inaccesibilă ar fi Acest scop este urmărit

prin următoarea învățătură: cei mici și cei mari să dea dovadă de sârguință; această învățătură să ajungă chiar și la popoarele străine și să fie durabilă această râvnă Atunci va fi prosperitate regioasă, prosperitate mare, prosperitate infinită Regele Piyadasi salută clerul Magadian și le urează bunăstare și sănătate Știți, maeștri, în ce măsură ajungem bunăvoința și reverența mea în raport cu Buddha, cu Legea și Monahismul *) Tot ce a spus fericitul Buddha este adevărat și că eu, domnii, pot comanda prin puterea mea, decurge din longevitatea acestei legi religioase (Urmează o listă a numelor părților tradiției sacre) Îmi doresc ca numeroasele comunități de călugări și călugărițe să le audă des și să mediteze asupra lor, precum și oameni devotați seculari de ambele sexe La acel final, am poruncit ca aceste cuvinte să fie cioplite pe o piatră pentru ca voința mea să fie cunoscută Religia este minunată Dar, vor spune, ce este această religie? Religia înseamnă a evita pe cât posibil răul, a face mult bine, a fi ghidat de compasiune, milă, adevăr și, de asemenea, puritatea vieții De aceea l-am distribuit orice caritate; Am vărsat toate lucrurile bune asupra oamenilor și patrupedelor, păsărilor și animalelor care trăiesc în apă, chiar înainte de a le furniza apă potrivită pentru băut; Am mai făcut multe alte fapte lăudabile Am poruncit ca acest edict să fie sculptat pe piatră pentru celălalt capăt, ca oamenii să se gândească *) "Buddha, Dhamma și Saneha" este o formulă care a fost păstrată de budiști până în prezent Biblioteca "Runivers" - - a chemat cu el și a umblat la fel, și că acest drum s-a păstrat multă vreme Cine acționează în acest fel va acționa spre bine A trăi virtuos este o chestiune dificilă; cel care nu se abate de la calea virtutii face ceva greu Dar eu însumi am făcut multe fapte bune La fel vor face o faptă bună aceia dintre fiii mei, nepoții și urmașii mei, care până la sfârșitul kalpa *) vor urma exemplul meu; cel care părăsește această cale va face rău Într-adevăr, răul este în natura omului Pe vremuri nu existau gardieni ai religiei Dar eu, în al paisprezecelea an după nunta mea cu regatul, am stabilit gardieni ai religiei Ei sunt preocupați de adepții tuturor sectelor, în vederea stabilirii religiei, prosperității religiei, beneficiului și fericirii religiei credincioase (adevărate); ei studiază cu Ivanov, Camboge, Gandhar și locuitorii din Surashtra și cu Petenik și alte popoare de graniță, războinici, brahmani și bogați, săraci, bătrâni, sub forma beneficiului și fericirii lor, pentru a elimina toate obstacolele în calea adepților (adevărat) religie; se angajează să-i întărească pe cei aflați în robie, să înlăture toate obstacolele din calea lor, să-i elibereze, împovărați de familiile lor, victime ale vicleniei, abătuți de ani; în Po-taliput și în alte orașe sunt angajați în treburile fraților, surorilor și celorlalte rude ale mele În toată împărăția mea ei sunt angajați în credincioșii religiei (adevărate), fermi în religie și făcând milostenie În acest scop a fost sculptat acest edict Regele Piyadasi, iubit de zei, crede că faima și faima ar fi benefice, cu excepția faptului că *) Kalpa este perioada de timp de la formare până la distrugerea lumii Biblioteca "Runivers" - - gloria și acea reputație pe care dorește să o câștige și anume: ca în prezent și viitor oamenii să urmeze religia mea, să îndeplinească îndatoririle impuse de religia mea! Aceasta este gloria și zvonul pe care regele Piyadasi, iubit de zei, vrea să le câștige Toate eforturile pe care le face regele Piyadasi, iubit de zei, sunt toate îndreptate prin gândul unei vieți viitoare și au în vedere evitarea oricărui pericol Pericolul constă în rău Dar, desigur, această lucrare este plină de dificultăți atât pentru cei mici, cât și pentru cei mari și este posibilă numai cu un efort puternic și respingerea tuturor Dar este deosebit de dificil

pentru conducător Mă măgulesc cu gândul că poporul va beneficia (de pe urma poruncilor mele) și prin asta într-un fel sau altul va reuși religia, care le va sluji binele și fericirea, și iau toate acele măsuri care mi se par propice fericirii ca supușii mei îndepărtați și cei mai apropiați, precum și propriile mele rude În felul acesta nu pierd din vedere toți slujitorii mei Toate sectele primesc de la mine tot felul de onoruri Dar asimilarea mea personală (a învățăturilor și faptelor lor de evlavie) o consider cel mai important Regii din vechime au exprimat dorința ca poporul să reușească în religie; dar oamenii nu au prosperat în religie după dorința lor Și așa spune regele Piyaidasi, iubit de zei Raționez în felul următor: întrucât regii vremurilor trecute și-au exprimat dorința ca oamenii să reușească în religie, dar oamenii în religie nu au prosperat conform dorinței lor, atunci în ce fel ar trebui să fie îndrumați oamenii către calea cea bună? Cum pot face oamenii să reușească în religie (în funcție de dorința mea)? În ce fel le pot muta Biblioteca "Runivers" - - merge mai departe într-o relație religioasă? Și așa spune regele Piyadasi, iubit de zei Am luat decizia de a răspândi îndemnuri religioase, de a publica învățături religioase; oamenii care aud acest cuvânt vor intra pe un drum bun, vor prospera (în bine) Am instalat oficiali speciali (razh-zhuk) peste oameni pentru multe sute de mii de populație Mi-am lăsat pentru mine toată persecuția și orice pedeapsă în legătură cu ei, cu scopul ca acești petrecuți să poată, cu deplină încredere și siguranță, să se predea serviciului lor, să pună bazele și să dezvolte binele în folosul populației mele regat Ei se vor întreba despre succesul sau suferința (supusilor mei) și, împreună cu credincioșii religiei, îi vor instrui pe locuitorii împărăției mele în modurile de a le asigura fericirea în această lume și mântuirea în viitor Rajzhuks vor face un efort să mă supună, la fel ca alți oficiali (purușa), care îi vor îndemna pe razhuk să nu slăbească în zelul lor Așa cum cel care și-a dăruit copilul unei asistente iscusite rămâne calm, știind că copilul lui este bine supravegheat de o asistentă pricepută, tot așa am pus foc pentru binele și folosul supușilor mei Pentru a le oferi posibilitatea de a se angaja calm și în siguranță, fără grija pentru chestiuni străine, în îndeplinirea îndatoririlor lor, personal am lăsat în urma mea orice persecuție, orice pedeapsă: ei Este de dorit, într-adevăr, să se stabilească egalitatea atât în persecuție, cât și în pedeapsă De astăzi introduc următoarea regulă: tuturor infractorilor care au fost judecați și condamnați la moarte, le voi acorda o amânare de trei zile (de executare) Li se va aduce la cunoștință că mai au (trei zile) de trăit, nici mai mult, nici mai puțin Informați astfel despre limita existenței lor, vor da pomană sub formele unei vieți sau voință viitoare Biblioteca "Runivers" - - observă (în aceste zile) postul Îmi doresc foarte mult ca până și prizonierii să-și poată asigura o viață viitoare și îmi doresc ca evlavia religioasă, depășirea senzualității, dăruirea de pomană să fie din ce în ce mai dezvoltate Fericirea în această lume și în cea viitoare este obținută cu greu și necesită ajutorul oficialilor mei, zelul lor extrem pentru religie, supravegherea strictă (din partea lor), ascultarea lor extremă (față de mine), un simț al responsabilității foarte viu (în fața mea)), activitate extraordinară Dar, datorită instrucțiunilor mele, această preocupare pentru religie este în creștere și va crește de la o zi la alta Iar funcționarii mei - cei mai înalți, cei mai jos și cei de mijloc - se ghidează după instrucțiunile mele și îndrumă oamenii pe un drum bun, (încercând) pentru ca oamenii să intre în ea de bunăvoie Același lucru este valabil și pentru funcționarii de frontieră Să fie aceasta regula: guvernul,

legea, prosperitatea și securitatea trebuie să se bazeze pe religie De-a lungul regatului meu, toți credincioșii, precum și razhuks și conducătorul regiunii, o dată la cinci ani, pe lângă celelalte îndatoriri, trebuie să se prezinte la adunare (numită anusamyana) pentru a primi acolo următoarea instrucție religioasă : "Bine face cine se supune tatălui și mamelor, prietenilor, cunoscuților și rudelor; cel care împarte pomană brahmanilor și sramanilor face bine, cruță viața ființelor vii, se abține de la extravaganță și cuvinte îndrăznețe Clerul ar trebui apoi să-i instruiască pe credincioși în detaliu și în raport cu conținutul (această învățătură) și exprimarea ei verbală Având în vedere progresul rapid al religiei, am răspândit îndemnuri religioase și am predat diverse religii Biblioteca "Runivers" - - invataturile Am instalat mulți (funcționari) peste oameni, fiecare având propriul său district, în care atât răspândește învățături, cât și dezvoltă (gândurile mele) De asemenea, am instalat razhzhuk-uri peste multe mii de creaturi și le-am ordonat să-i instruiască pe credincioși Asta spune Piyadasi, iubit de zei Cu această singură preocupare, am înființat stâlpi religioși (înscriși), am înființat paznici religioși, am distribuit îndemnuri religioase Iată ce spune regele Piyadasi, iubit de zei Am plantat copaci de-a lungul drumurilor pentru a oferi umbră oamenilor și animalelor, am plantat grădini de arbori de mango; de-a lungul drumurilor, la o distanta de orice semicruce *), am poruncit sa sapat puturi, eu! M-am ocupat de amenajarea lacurilor de acumulare si in multe locuri / am comandat construirea de hanuri pentru confortul oamenilor si animalelor Adevărata mea bucurie este aceasta: foștii regi, precum și eu însumi a contribuit la fericirea oamenilor prin diverse îmbunătățiri; dar este vorba de a-i îndrepta spre calea religiei; acest scop îl accept ca ghidând acțiunile mele Iată ce spune regele Piyadasi, iubit de zei De asemenea, am numit supraveghetori pentru tot felul de lucrări de milă, pentru grija tuturor, secte, secte monahale sau oameni care trăiesc în lume Am în vedere și interesele clerului, de care se vor îngriji funcționarii mei, interesele brahmanilor, clerul mendicant, de care se vor îngriji, clerul Nir-grants *♦) pe care îl vor lua grija, diverse secte, de care se vor ingriji si ei Mahamatra ****) se va ocupa separat de unul și celălalt, fiecare cu o corporație, iar gardienii mei ai religiei se vor ocupa de toate acestea și de alte secte în general Iată ce spune regele Piyadasi, iubit de zei Acești funcționari, ca și alții, sunt intermediarii mei; se ocupă cu împărţirea pomanei mele şi *) Krosa - / din locuitori **) Adică zhainov '■'**) Mahamatra sunt oficiali speciali Biblioteca "Runivers" - - rusinea reginelor În palatul meu au posturi diferite, fiecare în încăperile care îi sunt încredințate În plus, atât aici, cât și în provincii, ei sunt angajați în împărțirea de pomană copiilor mei și mai ales prinților, adică încurajarea faptelor religioase și a vieții religioase și anume: compasiune, milostenie, adevăr, curăție a vieții, blândețe și bunătate Iată ce spune regele Piyadasi, iubit de zei Toate faptele bune de orice fel pe care le fac servesc ca exemplu pentru îndrumarea tuturor Din acest motiv, ascultarea față de părinți, mentori, plăcută în raport cu cei mai în vârstă, atitudinea respectuoasă față de brahmani, sramani, săraci, săraci și chiar față de sclavi și slujitori, au crescut și vor crește și mai mult printre oameni Iată ce spune regele Piyadasi, iubit de zei Progresul religios în mijlocul hranei umane se realizează în două moduri: prin reguli pozitive și prin sentimente care le sunt insuflate Dintre aceste două moduri, regulile pozitive au o valoare mai mică; numai starea de spirit interioară le dă toată semnificația lor Regulile

pozitive sunt cele pe care le includ în edictele mele, când, de exemplu, interzic uciderea unor astfel de animale sau a altora, precum și în alte instrucțiuni religioase, pe care le-am emis în număr mare Dar progresul religios se semnifică în simpla schimbare a sentimentelor personale, în respectul general pentru viață, în efortul de a nu lua viața vreunei ființe În aceste forme am pus această inscripție ca să existe pentru fiii și nepoții mei, ca să existe atâta timp cât soarele și luna, pentru ca copiii și nepoții mei să-mi urmeze învățăturile; căci cel care urmează această cale va găsi fericirea în această lume și în cealaltă Oamenii aderă la diferite obiceiuri cu ocazia bolii, sau căsătoria unui fiu sau a fiicei, nașterea unui copil si plecare pe drum În aceste și alte împrejurări, există obiceiuri respectate de bărbați, dar și mai mult, și cele mai diverse, de femei: preocupări goale și nesemnificative Este posibil, poate, să respectați aceste obiceiuri, dar nu este un avantaj din asta, în timp ce faptele evlaviei religioase sunt rodnice, și anume, o atitudine atentă față de sclavi și slujitori, respectul față de profesori și părinți sunt lăudabili ; lăudabilă este blândețea față de ființele vii, milostenia sramanilor și brahmanilor Aceste virtuți și altele asemenea sunt ceea ce eu numesc fapte de evlavie religioasă Este necesar ca un tată, sau un fiu, sau un frate, sau un profesor, să spună: aceasta este o faptă bună, acesta este un obicei care trebuie respectat până la atingerea scopului S-a spus: milostenia este o faptă bună, dar nicio milostenie și nicio milă nu poate fi comparată cu milostenia religioasă, cu milostenia religioasă Prin urmare, un prieten, o rudă, un tovarăș se va descurca bine, dând astfel de sfaturi: "în așa și așa împrejurări ar trebui să acționezi într-un fel și într-un fel, este lăudabil să acționezi într-un fel sau altul" Convins că printr-un astfel de comportament se poate câștiga viața cerească, ar trebui să adere la ea cu sârguință, ca mijloc prin care viața cerească este meritată Din porunca regelui, iubit de zei, funcționarii cărora li se încredințează administrarea orașului (cutare sau cutare) ar trebui să cunoască următoarele: în ce cred, atunci vreau să aplic în cazul și, în consecință, ia măsuri (actuale) pentru un astfel de scop Consider ca măsură principală instrucțiunile pe care vi le-am dat Sunteți plasat peste sute de mii de creaturi cu scopul de a câștiga afecțiunea oamenilor buni Fiecare bărbat pe care îl consider fiul meu; Așa cum le doresc copiilor mei fericire și prosperitate în această lume și în lumea următoare, tot așa le doresc tuturor oamenilor Dar în acest sens nu obții încă toate rezultatele posibile Altul execută una sau alta poruncile mele, dar nu le împlinește pe toate Urmăriți-l astfel încât obligațiile morale să fie ferm stabilite Dacă cineva este băgat în închisoare și torturat, nu renunța să fii acolo, cu asta, pentru a pune capăt închisorii care nu este suficient de justificată Atunci mulți oameni trebuie să îndure violența Și aici din nou trebuie să încercați să-i puneți pe toți pe un drum bun Există însă tendințe, cărora nu se poate face față: - invidie, inconstanță, grosolănie, nerăbdare, neglijență, lene, nepăsare Din acest motiv, ar trebui să încercați să scăpați de astfel de tendințe Principalul lucru aici este constanța și răbdarea în urmărirea unui scop moral O persoană nepăsătoare nu vrea să se miște, dar între timp trebuie să-ți părăsești locul, trebuie să pleci, trebuie să mergi înainte Exact același lucru este valabil și pentru supravegherea care vă este încredințată Prin urmare, vă repet: încercați să fiți atenți la ordinele mele, spunând: acestea sunt ordinele regelui iubit de zei A acţiona în acest fel înseamnă a asigura marea rodnicie a activităţii cuiva; a nu face asta

înseamnă a te expune la mari calamități Pentru cei care ar neglija un astfel de impact asupra oamenilor, nu există nici îndurările lui Dumnezeu, nici îndurările regelui Într-adevăr, dacă acord atât de multă atenție îndeplinirii de către tine a birourilor care ți-au fost încredințate, atunci mă refer la un dublu beneficiu de pe urma acestuia Dacă te comporți așa cum ți-am indicat, atunci vei ajunge la cer și vei îndeplini datoria pe care ți-am pus-o Acest edict ar trebui repetat oamenilor în fiecare sărbătoare a Nakshatra Tishiya, iar în perioada intermediară (între sărbători) ar trebui repetat separat (unui și celuilalt) ori de câte ori se prezintă o oportunitate Acționând în acest fel, încercați să direcționați oamenii pe o cale bună Acest edict a fost sculptat pe piatră cu intenția ca funcționarii cărora le-a fost încredințată administrația orașului să nu slăbească în Biblioteca "Runivers" - - diligență și să nu existe închisoarea arbitrară sau tortură arbitrară În trecut, timp de multe secole, a dominat obiceiul de a ucide ființe vii, violența împotriva creaturilor, lipsa de respect față de părinți, lipsa de respect față de brahmani și sramanas Dar în prezent, regele Piyadasi, iubit de zei, credincios religiei, a adus vocea religiei la urechile oamenilor și i-a predat o lecție sub forma unor spectacole cerești (procesiuni sacre) Datorită învățăturii religioase, larg răspândit regele Piyyadasi, zeii iubiți, este în prezent dominat de ceea ce nu a fost în curentul multora, mila viețuitoarelor, blândețea față de creaturi, respectul brahmanilor și al fraudelor, tatăl iar mama, seniorul b În această privință, ca și în multe altele, domnește evlavia religioasă, iar regele Piyadasi, iubit de roboți, va continua să aibă grijă de domnia acestei evlavie Fiii, nepoții, strănepoții și stră-strănepoții regelui Piyadasi, îndrăgiți de zei, vor avea grijă să mențină această evlavie până la sfârșitul lumii; fermi în religie și virtute, ei vor preda religia Învățătura religioasă este cea mai bună faptă și nu există evlavie religioasă adevărată fără virtute Dezvoltarea și înflorirea interesului pentru religie este o binecuvântare În aceste forme, toate acestea sunt sculptate pe piatră, astfel încât să servească religiei și să nu cadă în decădere Pe vremuri, nu era obiceiul să fii constant ocupat cu afaceri și să asculți rapoarte În ceea ce mă privește, am stabilit următoarele: în orice moment când iau mâncare, sunt pe jumătatea soțiilor, în camerele interioare, chiar și în locul secret, și în locul religioșilor Biblioteca "Runivers" - - în stare de singurătate și în grădină - oficialii vin la mine peste tot cu rapoarte despre treburile oamenilor, iar eu examinez aceste cazuri peste tot și dau personal ordine Astfel, am poruncit ca peste tot și întotdeauna orice ceartă care se găsește în adunările clerului să-mi fie imediat adusă la cunoștință Nu consider niciodată suficientă activitatea care ar trebui manifestată în treburile justiției Consider că este de datoria mea să promovez binele public prin sfaturile mele; sursa acestui bun rezidă în activitatea și administrarea în materie de justiție; nimic nu este la fel de rodnic ca binele public Toate eforturile mele sunt îndreptate către un singur lucru: să-mi îndeplinesc datoria față de oameni, să-i fac cât mai fericiți în această lume; fie ca ei să merite o viață cerească pe asta! Cu acest gând am cioplit acest edict în piatră; Fie ca să dureze mult timp! Și fii, nepoții, strănepoții și stră-strănepoții mei să-mi urmeze exemplul pentru binele public Dar un astfel de comportament înțelept este posibil doar (cu ajutorul) unor eforturi extraordinare Regele Piyadasi, iubit de zei, dorește ca toate sectele să trăiască liber peste tot Toți, de fapt, și-au propus în mod egal scopul de a depăși senzualitatea și puritatea spirituală; dar omul este tremurător în

dorințe Niyah, tremurând în afecțiunile lor În fiecare sectă, deci, va înflori, fie în totalitate, fie în parte, realizarea acelui ideal care este urmărit; pentru ca, măcar, cel care face milostenie suficient să-și stăpânească sentimentele, să stăpânească puritatea spirituală, recunoștința și constanța în afecțiuni, ceea ce în orice caz este frumos Regele Piyadasi, iubit de zei, onorează adepții tuturor sectelor, monahale și laice; Biblioteca "Runivers" - - îi cinsteşte cu milostenie şi cu tot felul de cinste Dar regele, iubit de zei, acordă mai puțină importanță acestei carități și acestor onoruri decât dorinței de a vedea dominația în mijlocul virtuților morale, ceea ce este esențial Această dominare a fundamentelor (morale) (comune) tuturor sectelor nu exclude, însă, marea lor diversitate Dar fiecare are o singură sursă comună, care este reținerea vorbirii: asta înseamnă că nimeni nu trebuie să-și înalțe secta în timp ce îi condamnă pe ceilalți, că nu trebuie să-i umilească fără a avea temei (legitime) pentru asta, că, dimpotrivă, ar trebui răsplătește altor secte onoarea pe care o merită Acționând în acest fel, fiecare va sluji succesului sectei sale, slujind împreună cu acei ceilalți Cel care își exaltă propria sectă și îi condamnă pe alții o face, desigur, din afecțiune pentru propria sa sectă și cu intenția de a o pune în cea mai bună lumină; şi ce? - făcând aşa, el dă cele mai crude lovituri asupra ■sectei sale Din acest motiv, numai acordul este lăudabil, în sensul că toată lumea ascultă și adoră să audă povestea credințelor fiecăruia Și, de fapt, dorința regelui, iubit de zei, este ca toate sectele să fie informate cu privire la puritatea învățăturilor fiecăreia dintre ele Toți, indiferent de credința lor, ar trebui să știe că regele, iubit de zei, acordă mai puțină importanță milosteniilor și ceremoniilor decât dorinței de dominare a doctrinelor fundamentale și respectului reciproc al tuturor sectelor Pentru a obține acest rezultat, lucrează gardienii religiei, precum și funcționarii care sunt obligați să aibă supraveghere asupra femeilor și altora Rodul acestei ordini de lucruri va fi prosperitatea sectei noastre și lauda religiei (în sensul ei general) Edictele, pe care cititorul tocmai le-a luat cunoștință, dezvăluie cu suficientă claritate că autorul lor Biblioteca "Runivers" - - diferă esențial de acel Ahsoka al legendei *), care încă nu încetează să apară uneori, ca o adevărată figură istorică **) Nu este nevoie să luăm în considerare legendele și relația lor cu Faptele bine stabilite ale inscripțiilor Doar Ahsoka edictelor contează pentru noi și, prin urmare, îmi rămâne să spun foarte puțin în afară de ceea ce spun edictele în sine, pentru care întregul comentariu este aproape întotdeauna epuizat prin transmiterea corectă a textului original Și dacă interpretarea originalului încă nu poate fi considerată completă în prezent, atunci prima întrebare care oprește atenția cititorului, care este interesat de semnificația religioasă a edictelor, a fost deja clarificată, în opinia lui Senard, destul de satisfăcător și clarificat tocmai datorită studiului textului Înțeleg întrebarea despre religia lui Ahsoka însuși, despre natura relației sale cu budismul, pe de o parte, și cu jainismul, pe de altă parte Opinia a fost exprimată și susținută că Ahsoka, înainte de a deveni budist, a fost jain și, de asemenea, că mai târziu nu a rămas credincios lui Buddha până la sfârșit și a trecut din nou la secta jaină Prima dintre aceste interpretări ale textului s-a întâmplat, potrivit lui Senar, deoarece traducerea edictului pe care s-a bazat a fost făcută mai devreme decât cele trei inscripții (în Khalsi, Sahasaram și Rupnat) care l-au eliminat în cele din urmă să fie descoperite și demontate Și dacă Kern a menținut interpretarea eronată chiar și după descoperirea celor trei

inscripții numite mai sus, aceasta a fost din nou pentru că "s-a grăbit să accepte prima traducere propusă pentru aceste inscripții ***) Cât despre tremurat *) Puteți face cunoștință cu legendele despre Ahsoka în op Ezh Burnouf (Introduction à l'histoire du Buddhisme indien), Kern (Der Buddhismus), Vozhen Drapala Mitra (indo-arieni) și alții **) de exemplu Leopold Schröder în "Indiens Literator und Cultur in historischer Entwícklung", Leipz, ***) E Senari "Les inscriptions" etc II, p et suiv Biblioteca "Runivers" - - a celei de-a doua interpretări, s-ar putea deja concluziona din observațiile lui I P Minaev cu privire la consecințele toleranței "monarhului răsăritean, autocratic și nelimitat", care "în mod firesc trebuia să influențeze relațiile reciproce ale sectelor contemporane, și la un anumit măsura să se reflecte în starea lor mentală și morală: după toate probabilitățile, apropierea dintre ei a devenit posibilă și chiar pot exista compromisuri ' *) Așadar, se poate presupune că budistul Ahsoka nu a fost timid când a trebuit să folosească Jaina termen; dar dacă îl urmați pe Senar, atunci aceasta presupunerea va fi de prisos: Senar susține cu fermitate că Ahsoka "în acea perioadă a domniei sale la care se referă inscripțiile și, probabil, până la sfârșitul vieții sale, a fost un admirator evident al budismului Acest fapt", spune el, "este un punct de sprijin ferm și împreună cu acesta este punctul de plecare al tuturor deducerilor obișnuite **) Să vedem acum care a fost conceptul de religie în rândul "budhistului" credincios din secolul al III-lea î Hr și cum a fundamentat pe acest concept principiul libertății religioase proclamat de el Dacă examinăm cu atenție conținutul edictelor citate mai sus, nu putem să nu observăm că deși în ele sub "esența religiei" (sâra) se înțelege ceva ce aparține credințelor tuturor sectelor, dar această "esență" este imediat opuse unei asemenea concepţii a cărei semnificaţie esenţială nu a putut fi niciodată negata de cei care au ţinut-o "Esența religiei" conform edictelor se reduce la momentul psihologic - la configurație internă, motivație, impuls; punctul de vedere, opus acestei înțelegeri a "esenței", acoperă implementarea formei cultului: fiecare ritual , ceremonie, ca sacrificiu și tot ceea ce este inerent în el pur - magic *) Sinaev: "Budismul , p **) Intelept, ibid ■ Biblioteca "Runivers" - - cu forta Autorul edictelor, conștient de întreaga opoziție izbitoare a acestor două principii, se străduiește în mod clar la triumful primului dintre ele, punându-și tot sufletul în propaganda lui El indică direct chiar și Faptul semnificativ că reprezentanții cultului extern, brahmanii, care au fost cândva zei pentru Jambudvipa, sunt acum doborâți de el de la această înălțime, desigur, ocupată nevrednic de ei Din aceasta reiese clar că opoziția fundamentală a celor două principii, atât de clar recunoscută de autorul edictelor, a existat în timpul său și în viața lui, deși brahmanii reușiseră deja să încalce integritatea principiului lor, atribuindu-i o importantă rolul contemplației în practica religioasă Într-un efort de a dizolva elementul ritualic care s-a retras în plan secund, Ahsoka luptă pentru triumful "esenței religiei", și cu cât denotă mai clar superioritatea acestei "esențe " față de litera moartă a ritului, devine mai clar că această "sâră" · rămâne în întregime de partea lui și, eliberată de legăturile formalismului, trece în doctrina vitală a moralității, în etică Budismul etic al lui Ahsoka este încă foarte departe de acele etape ale dezvoltării sale care vor apărea mai târziu: nu există încă o doctrină transcendentală a lui Adi-Buddh, nu există o doctrină a legăturii cauzale a lucrurilor, etica nu are încă sancțiunea ei în Nirvana, nu există încă un discurs doar despre papal, ci chiar despre demnitatea

episcopală Budismul lui Ahsoka apare în fața noastră "ca o învățătură pur etică, care îi pasă foarte puțin de detaliile dogmei și teoriilor abstracte", spune Senar Nu se deranjează cu elementele scolastice și monahale, nu este foarte înclinat să insiste asupra diferenței sale față de învățăturile religioase vecine, este gata să accepte termenii și formulele luminate de tradiție, atâta timp cât acestea nu stau în contradicție cu ei ideal moral şi este încă lipsit de texte definitiv stabilite şi canonul corect definit al cărţilor sacre*) *) Senari: "însor " II, p Biblioteca "Runivers" - - Această înflorire timpurie a budismului a fost pe cât de fermecătoare, pe atât de fragilă Nu este, așadar, de mirare că chiar și în canonul Pali se pot găsi foarte puține texte care ar putea fi apropiate de predarea inscripțiilor regelui Piyadasi Literatura de care am la dispoziție oferă doar două astfel de aproximări Cunoscutul istoric al budismului Rhys-Davids, alături de edictele privind libertatea religioasă, pune începutul Brama-zhala Sutta, unul dintre cele mai vechi canoane din ansamblu și în prezent este încă citit cu multă sârguință de ortodocși Budiști și Senar aduce învățăturile lui Ahsoka mai aproape de învățăturile unei cărți canonice foarte veche - Dhammapada Brama-zhala Sutta începe cu cuvinte atribuite lui Buddha însuși: "Dacă cei care nu sunt cu noi, o Bikshu, m-ar învinovăți pe mine sau pe Dhamma sau pe Sangha, atunci nu ar trebui să cadă în mânie, dușmănie sau supărare în legătură cu acest Dacă ai cădea în iritație în legătură cu asta, atunci pentru tine (și nu pentru adversarii tăi) ar exista un pericol, deoarece ai pierde capacitatea de a judeca dacă ceea ce vorbeau este adevărat sau nu " Nu ar trebui, Vladyka!" a fost răspunsul - Dacă încep să vorbească așa, atunci, O Bikshu, ar trebui să explici ce este exact greșit în judecata lor și să le spui: "asta este greșit, nu este așa, nu este aprobat de noi *) În ceea ce privește Dhammapada, Senar afirmă că atât tonul general, cât și punctele principale ale învățăturii morale ale acestei cărți prezintă analogii evidente cu inscripțiile lui Ahsoka Aici, în Dhammapada, se poate găsi, de asemenea, un indiciu al nevoii de constanță în urmărirea unui scop moral, se pot găsi zicători despre atenția față de comportamentul cuiva și despre o atitudine respectuoasă față de toți *) Prelegeri despre originea și creșterea religiei, așa cum sunt ilustrate de punctele sonore din istoria budismului indian De TW Rhys Davids Londra, , p Biblioteca "Runivers" - - doamnelor, mai ales cele bătrâne, și despre cumpătarea în cuvinte și despre înalta valoare a adevărului, blândeții și milei, și despre binefacerile cumpătării în mâncare și, în cele din urmă, despre spiritul de toleranță și de uitare a ofenselor În ceea ce privește brahminismul, Dhammapada, ca și edictele, nu condamnă ritualismul în termeni aspri; cu o blândețe extremă ea proclamă inutilitatea ritualurilor și, în același timp, îi compară pe brahmani și pe sramanov; mai mult, într-un capitol separat dedicat brahmanilor, el laudă în teiul lor ideea acelei perfecțiuni morale, care se realizează chiar în Dhammapada De la convergența inscripțiilor lui Ahsoka cu anumite părți ale canonului Pali, să trecem acum la o convergență mult mai interesantă pentru noi Ideea "esenței religiei" prezentată în edicte, eliminând discordia dogmatică și pestrița rituală și înțelegând acel ceva comun care este inerent doctrinei tuturor sectelor și care, potrivit lui Ahsoka, totul intră în persecuție (al idealului moral, conține în grâne, așa cum se pare că însăși ideea că în Forma "povestirii celor trei inele" , din secolul al XIV-lea, și poate din secolul al XIII-lea, trece din generație în generație și , în cele din urmă, în Lessing's Nathan* își primește cea mai înaltă, cea mai perfectă expresie Apropierea dintre ideea lui Ahsoka și ideea

basmului "Nathan înțeleptul" mi se pare destul de firească Nu este etica" esența religiei" pe care Lessing o avea în minte, susținând că "inelul adevărat" avea o putere secretă- do Plăcut înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor Celui care s-a întâmplat să-l poarte Cu nădejde și încredere, și că, prin urmare, autenticitatea inelului nu putea fi dovedită decât prin viață Să fie, spune viitorul judecător, fiecare Biblioteca "Runivers" - - Toată puterea inelului tău; lasa in viata Și manifestă-l cu liniște, Și blândețe și fapte bune, Și cu siguranță devotamentul față de Dumnezeu Și de aceea, după remarca lui Saladin: Ce inele? Nu te juca cu cuvintele Cred că există o diferență În religiile te-am numit; Diferența este chiar și la mâncare și îmbrăcăminte Nathan răspunde, lăudând principiul libertății conștiinței: Dar numai în temeliile lor nu există nicio diferență; Nu se bazează pe istorie, Oral pentru noi sau scris? Și cum, cum nu în cuvinte, trebuie A accepta tradiția antichității, nu este așa? Pentru cine suntem Ne considerăm cu cea mai mică îndoială ca și cum nu am fi rudele noastre? Nu celor al căror sânge curge și în noi? Cine, încă din copilărie, ne-a dovedit deseori dragostea Lui? Cine nu ne-a înșelat niciodată? "Și doar pentru a ne avantaja Cum poate cineva dintre noi să aibă încredere în tații altcuiva, mai degrabă decât în ai noștri? Cum poți cere ca strămoșii noștri În minciuni prinse în ordine Să fii de acord în opinii cu străinii? *) Rezultatul final, aparent, este același cu cel al lui Ahsoka: toată puterea religiei este în temelia ei, nimic nu se poate cere în sfera religiei și nu există altă propagandă religioasă decât propaganda vieții: liniștea, blândețea , fapte bune Începuturi și sfârșituri convenite *) Citat din traducerea lui V A Krylov Biblioteca "Runivers" - S - Rămâne să spun în concluzie că toate cele de mai sus ne oferă doar cel mai mic drept de a considera Ahsoka un indie religios, așa cum au susținut unii savanți Ahsoka, e drept, avea o atitudine negativă, nu voi spune indiferent, față de ceea ce era considerat religie de către ritualiști, ci față de religie, pe care o recunoștea ca atare, față de "esența religiei", o trata cu toată pasiunea a sufletului său înflăcărat În religie era vizibilă acea boltă, înfășurare și consultanță, care deci se numesc religioase, că pre-oamenii sunt considerați complet și nu mai sunt teze pentru dezbatere, ci care au pătruns în viața motivelor copilăriei, părea a fi contopit cu toată făptura constituind una cu sufletul său, bunul său cel mai de preț În acest sens, Ahsoka era o persoană religioasă, iar ideile lăsate în moștenire erau idei vii, active, care nu și-au pierdut semnificația până astăzi; vor rămâne pentru totdeauna, desigur, expresia dreptului lui Ahsoka la recunoștința posterității V Lesevici Biblioteca Runiverse OFERTA SPECIALA Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers CRONICĂ I Congresul psihologic la Paris*) (secolul august-nov) Dintre congresele științifice desfășurate la Paris în cadrul expoziției, unul dintre cele mai modeste ca înfățișare și număr dintre cei prezenți a fost, fără îndoială, congresul de psihologie fiziologică, organizat de o societate cu același nume, care există la Paris din și se află în subordine președinția președintelui Char ko și a vicepreședinților - filozoful Paul Janet și psihologul Ribot Dar dacă luăm în considerare faptul că psihologia este una dintre cele mai vechi științe speciale, care a apărut datorită lucrărilor lui Aristotel încă din secolul al IV-lea î Hr , iar Congresul de Psihologie Fiziologică de la Paris a fost primul congres psihologic, acest congres de oameni de știință din diverse țări și modestele lor lucrări comune capătă un interes deosebit, cu atât mai mult cu cât acordul specialiștilor în domeniul problemelor "științei spiritul" este mai greu de realizat, h

ъмъ în ce sau în orice alt domeniu Am avut norocul să particip personal la sesiunile congresului și voi face un raport succint și, dacă este posibil, obiectiv asupra rezultatelor acestuia *) Citește la ședința Societății de Psihologie din Moscova, sept Ideea organizării unui congres de psihologi a fost exprimată pentru prima dată în urmă cu trei ani de cunoscutul cercetător al fenomenelor de hipnotism, autorul cărții excelente "La suggestion mentale", un polonez Okhorovich Dar membrii societății psihofiziologice de la acea vreme considerau o astfel de întreprindere prematură și, după cum a mărturisit Ribot, președintele congresului, în discursul său, nu au presupus că se poate realiza atât de curând Totuşi, în legătură cu expoziţia, s-a încercat organizarea unui congres de psihologie fiziologică În luna aprilie au fost trimise primele invitații oamenilor de știință din diverse țări, iar la aceste invitații, semnate de președintele Societății Charcot și de secretarul șef al congresului, Charles Richet, unul dintre eminenții fiziologi și cercetători moderni a hipnotismului în Franța, * au fost atașate: un scurt program al propus la congres, lista membrilor comitetului de organizare și o listă a membrilor comitetului onorific al patronilor congresului (comité de patronage) Programul congresului a inclus următoarele întrebări: I Sentiment muscular II Rolul mișcării în formarea ideilor III Atenția este întotdeauna determinată de stări afective (adică sentimente și sentimente)? IV Studiu statistic al halucinațiilor V Impulsurile senzuale (les appétits) la idioți și nebuni VI Nebunii au impulsuri motorii independente de imagini și idei? VII Otrăvuri psihice VIII Ereditate:) ereditatea fenomenelor de simțire și a expresiilor lor;) ereditatea trăsăturilor în percepția culorilor;) ereditatea formelor speciale de memorie;) ereditatea abilităților speciale (tehnice, artistice, științifice);) analiza psihologică a tabelelor genealogice IX Hipnotism:) despre cauzele erorilor în observarea fenomenelor de sugestie hipnotică;) somn normal și hipnotic;) ereditatea sensibilităţii hipnotice;) puterea motrică a reprezentărilor la subiecții hipnotizați și mișcările inconștiente ale acestora (scriere automată etc); y) personalitate divizată în somnul hipnotic și în tulburările psihice;) fenomenul transferului;) experiență în stabilirea terminologiei corecte în întrebări hipnotism ■ Mai târziu, la acest program a fost atașată o notă explicativă detaliată, dar a fost trimisă atât de târziu încât a mers către membrii mai îndepărtați ai Congresului, iar la Congres însuși nu am putut obține o singură copie a acesteia, deoarece a fost tipărită într-un număr foarte limitat de afișări Unele dintre punctele acestei note explicative vor fi comunicate de noi atunci când luăm în considerare studiile secțiunilor individuale Să remarcăm aici însă că majoritatea întrebărilor puse de programul preliminar și mai precis formulate în nota explicativă, au rămas neexaminate din lipsă de timp și din cauza lungimii dezbaterii pe alte puncte ale programului Comitetul pentru Organizarea Congresului, sub președintele Charcot, vicepreședinții Magnant, Ribot și Taine, secretarii Ripier, Gley și Marillier, mai includea câtiva membri care aparțineau Societății de Psihologie Fiziologică, printre altele, Ohorovich Comitetul de Onoare a fost format din reprezentanți ai psihologiei și fiziologiei din diverse țări Include: oamenii de știință francezi Boni (fiziolog), Espinas (filozof), Paul Janet (filozof), oameni de știință germani - Helmholtz (fizician), Wundt și Preyer, psihologi englezi - Bain, Galton, Goeglings; Oameni de știință italieni - Lombroso, Morselli și Moceo; rusi - Troitsky, Sechenov și Groth, precum și elvețieni (fiziologi:

Herzen și Karl Focht) și austrieci (psihofiziologi Exner, Goering și Meinert); avea și un reprezentant din Belgia (filosoful Delboeuf), America (psihologul James), Suedia parcă la o concluzie doar despre necesitatea dezvoltării pământești, pământești, istoria finită a omenirii, care, dacă nu este prezentată, atunci trebuie să prezinte armonia dorită a virtuții și a fericirii, iar nu viitorul, infinit Recunoscând pe deplin consistența logică a dovezii cuantice, autorul nu o consideră totuși completă și cuprinzătoare din două motive: i) pentru că nu toate elementele sunt indicate în doctrina lui Kant despre binele suprem și) pentru că nu există nicio altă legătură dat cu excepția celui extern, prin care virtutea și fericirea sunt unite prin puterea ființei supreme Potrivit autorului, ideea binelui cel mai înalt cuprinde trei elemente: adevărul, ca obiect de cercetare al minții, binele, ca scop al mișcărilor voinței, și fericirea, obiectul aspirațiilor simțirii Unificarea lor într-o singură idee a binelui este mediată de faptul că fiecare dintre aceste elemente exprimă ideea de perfecțiune, pe care o putem considera deci generală și caracteristică, ceea ce este esențial în ideea de bine Urcând, în continuare, la ideea binelui cel mai înalt și observând că acesta, ca atare, este dat unui scop constant, dar de neatins, al activității umane, vom deduce "acea definiție mai concretă a perfecțiunii, ca bun cel mai înalt, că nu este dat empiric, ci ideal, iar în conținutul său perfecțiune absolută", adică i) neavând nicio implementare în limitele condiționalului și limitatului,) invariabil real și, în consecință, h) real în domeniul suprasensibilului Dar aici perfecțiunea absolută nu poate fi decât calitatea celei mai perfecte ființe, - ergo, există o ființă absolut perfectă, adevărul suprem, sfințenia deplină și fericirea infinită, iar această ființă reprezintă cel mai înalt bine la care aspiră omul Legătura dintre ideea perfecțiunii absolute cu ideea unei ființe absolut perfecte trebuie să fie om în scrierile sale ar rămâne singure, nu am îndrăzni să le tratăm ca pe o nouă tendință Dar aproape concomitent cu publicarea cărții Alexander a, în "Mintea" a apărut un articol al profesorului Seth *) care diseca etica evoluționistă și, în final, ducea la bun sfârșit ideea, *) Evoluția moralității "Mintea" , nr (p -) * Biblioteca "Runivers" - - care stau la baza si la baza operei lui Alexandru Care este această idee care determină noul curent? Atât Alexandru, cât și prof Seth sunt amândoi evoluționiști în sensul că pornesc de la aplicarea teoriei evoluționiste la moralitate, dar în același timp sunt oponenți ai moralității evoluționiste așa cum este definită în scrierile lui Herbert Spencer și în special a lui Leslie Stephen Și, de fapt, Leslie Stephen a dus aplicarea evoluționismului la morală până la extrem, adică a atins tocmai acele absurdități logice, a căror posibilitate fusese deja prevăzută dinainte în literatura noastră și s-a întâlnit cu aproape prima din Europa si aprins din porom gg P L-v, prof N Karev și N Mihailovski Leslie Stephen, argumentând cu utilitariştii (cu vechiul utilitarism, după cum spune el), constată că acest "vechi utilitarism" a înţeles greşit societatea ca un simplu "agregat de indivizi" Acest utilitarism era doar individualism, deși vorbea despre "cel mai mare bine din cel mai mare număr" de indivizi; unitatea sa era tot individul Între timp, potrivit lui Leslie Stephen, adevărata unitate nu este individul, ci societatea, care nu este doar un agregat de indivizi, ci un "organism" în care indivizii sunt doar membri "Societatea", spune el, "poate fi privită ca un organism, inclusiv țesătura socială, schimbându-se în diferite moduri, astfel încât să formeze organe adaptate diverselor scopuri specifice" Cititorul va vedea că acesta este același punct de vedere care a fost

deja întâlnit de "analogiști" și pe care Spencer l-a dezvoltat cu extremă precauție și rezerve Dar tocmai prin aceasta se deosebeşte Spencer de Leslie Stephen'a că primul, făcând o analogie între societate şi un organism, prevede că "societatea este un organism sui generis, în care scopul este binele individului"; o metodă analogă este folosită de Spencer doar pentru comoditatea orientării între varietatea infinită de fenomene sociale Între timp, Leslie Stephen, cu toată naivitatea unei minți superficiale, își imaginează că a făcut o mare descoperire și a mers mai departe decât Spencer, luând ca fapt real ceea ce pentru Spencer a servit doar ca metodă de investigare Deja de aici concluziile la care Leslie Ste- Biblioteca "Runivers" - phen: scopul etic pentru el nu este "cea mai mare fericire a celui mai mare număr de indivizi;", ci "sănătatea" organismului social, sau chiar a țesutului social "Viața, în opinia sa, nu este o serie de acte separate, în fiecare dintre care o persoană poate calcula suma fericirii sau a nenorocirii, realizabile în diferite moduri", este creștere organică etc Leslie Stephen încearcă să-și atenueze oarecum concluzia, susținând că "sănătatea și fericirea nu sunt în esență contradictorii una cu cealaltă, ci chiar inevitabil tind să coincidă", dar el eșuează în această încercare, în așa măsură încât el însuși își găsește sarcina de a o reconciliere completă a virtuții și a fericirii insolubile "Încercarea de a stabili o coincidență absolută a virtuții și a fericirii, spune el, este în etică aceeași cu încercările de a descoperi mișcarea perpetuă sau de a găsi pătratul unui cerc au fost în mecanică și matematică " Este această direcție a eticii pe care o considerăm acum, având în vedere lucrările lui Alexander, profesorul Seth și nr altele, "vechiul evoluţionism" Considerăm că "noul evoluționism" este o nouă tendință în etica engleză, care poate fi exprimată pe scurt în următoarele cuvinte prof Seth: "În ceea ce privește valoarea teoriei evoluționiste în sensul corectării viziunilor dogmatice și abstracte asupra moralității, nu poate fi nicio îndoială Ea conferă concretețe teoriei etice insistând că trebuie să fie în primul rând fidelă experienței Apoi, ca stabilire a experienței morale, ca "istorie naturală" a moralității, ea are un avantaj infinit față de toate încercările anterioare de acest fel Dar devotamentul față de experiență nu este sinonim cu empirismul, atât în morală, cât și în domeniul științelor naturii Experiența morală, ca orice altă experiență sau experiență în general, nu se explică Prin urmare, în timp ce teoria evoluționistă a moralității poate fi adevărată și valoroasă ca o declarație a experienței morale, nu se poate spune că ating o întrebare care aparține problemei propriu-zise a Eticii Limitările sale sunt comune tuturor teoriilor științifice Să ne referim la cuvintele "famosului naturalist George Romans" din Contemporary Review din iulie *) Cel mai apropiat prieten, student și confident al lui Charles Darwin, secretar al Societății Linnean etc Biblioteca "Runivers" - - El spune: "Tot ceea ce este dat de teoria selecției naturale, sau de orice altă teorie posibilă de tip științific, este să restabilească, mai mult sau mai puțin probabil, modus operandi; dar cine sau care a fost cauza finală a inițierii procesului este o întrebare la care știința naturii nu va putea niciodată să răspundă " Este posibilă o viziune "științifică" a moralității, ca și a tuturor celorlalte, astfel limitată Dar în aceste limite, o teorie etică este incontestabil imposibilă din punctul de vedere al științei Aici, ca în toate celelalte cazuri, filosofia, luând o afirmație "științifică" în adevăratul ei sens, i natura) și explicații ale acestor fapte Știința arată că faptele vieții morale au fost așa, că au avut așa și cutare

istorie, dar pentru filozofie rămâne întrebarea: ce este în ele, care este fundamentul lor final, care este natura acelui ideal, care de la început până la sfârşitul vieţii morale se străduieşte în mod constant să realizeze? Dar următoarele considerații sunt deosebit de caracteristice noii direcții: "Evoluția autoconștientă este esențial diferită de evoluția inconștientă, iar prima nu poate fi stabilită în termenii celei de-a doua Animalul inferior evoluează sub presiunea necesității inconștiente, iar omul, ca ființă conștientă, este liber de puterea sa, el are capacitatea de a ajuta conștient sau de a rezista în mod conștient evoluției De aici recunoaștem imediat nepotrivirea pentru etică a unor categorii precum "adaptarea la mediu" sau "experiența celui mai potrivit" Aceste categorii pot găsi o anumită aplicație la faptele moralității, dar au mai degrabă valoarea de ilustrare decât de explicație; nu sunt decât analogii imperfecte extrase de la nivelurile inferioare ale existenţei Căci viața morală, în afară de faptul că conține elemente fizice și senzuale, este în esență o viață conștientă de sine sau psihică și trebuie definită nu prin categorii biologice sau naturale, ci prin categorii psihice Aceasta nu înseamnă că teoria evoluției trebuie abandonată atunci când ajungem la luarea în considerare a vieții morale - înseamnă doar că evoluția trebuie înțeleasă Biblioteca Runiverse - - aici nu natural și empiric (biologic?), ci spiritual sau rațional" Am dat în mod deliberat un fragment atât de detaliat din Seth pentru a arăta cât de vag pentru el îi lipsește teoriei evoluției biologice pentru a deveni o teorie a moralității Însăși căutarea cuvintelor pentru a exprima gândurile - căutarea acum mai mare, acum mai puțin reușită ("biologic, natural" pe de o parte, și "spirituală sau rațională" pe de altă parte) - ne arată doar nașterea acelei noi idei, care este destul de precis și cu viu a văzut lumina la Alexandru cu o strălucire Nu-i vom prezenta întreaga carte, în care există multe lucruri interesante și originale, cu excepția întrebării care ne interesează acum Să ne oprim la cel mai important lucru Alexandru își împarte sarcina în două părți: "prima parte a studiului", spune el, "are de-a face cu statica moralității, pentru că în ea considerăm morala doar așa cum este dată și întrebăm doar ceea ce este conținut în ea , ca moral ^ - de exemplu, care fapte corespund conceptului central de bunătate și dreptate și datorie (aceasta este ordinea morală) A doua parte este dinamică, deoarece investighează acțiunea forțelor prin intermediul cărora diferența dintre bine și rău crește și se dezvoltă" (acesta este progresul moral) Sărind peste a treia parte, preliminară, care se ocupă de definiția binelui, să vedem mai întâi cum înțelege Alexandru sarcinile eticii Aici găsim o asemănare considerabilă cu opiniile lui Seth, dar Alexandru exprimă toate acestea mai precis și științific Deci, de exemplu, pentru a demonstra că subiectul eticii, comportamentul uman, nu este deloc la fel cu subiectul științelor naturii, autorul se bazează pe aceeași teorie evoluționistă, spune: "să insiste asupra proprietăților speciale a comportamentului uman nu înseamnă deloc a contrazice credinţa că moralitatea este doar o formă mai dezvoltată de comportament în general De fapt, înseamnă, dimpotrivă, a da dreptatea cuvenită ideii de dezvoltare După ce am explicat mai devreme că principala neînțelegere a unor noi teorii este că ele nu iau în considerare moralitatea ca un întreg, ci iau elementele sale individuale, de exemplu comportamentul extern sau simplele rezultate ale acțiunilor, uitând că semnul distinctiv al comportamentului moral al unei persoane este o judecată morală internă, că moralitatea poate nici măcar Biblioteca "Runivers" - pentru a trece într-un act și a

rămâne în continuare moralitate, autorul spune: "Folosirea cuvântului comportament pentru a desemna atât acțiunile umane, cât și acțiunile animalelor distruge diferența dintre moralitate și alte forme de viață Comportamentul este un termen care aparține unei acțiuni propriu-zise arbitrare, sau poate exclusiv uman, iar extinderea lui este un exemplu de antropomorfism După ce a făcut o distincție foarte clară între relația cu aceleași fapte - etica, pe de o parte, și psihologia, pe de altă parte, autorul spune: "Psihologia are de-a face cu faptele ca atare, iar etica cu calitatea sau conținutul ca atare astfel de Pentru psihologie, conținutul este relativ indiferent, iar faptul este obiectul direct al atenției; pentru etică, natura faptului ca atare este relativ indiferentă, iar conținutul este nervul distincțiilor morale" ( ) Și în alt loc: "Etica nu cercetează în gândire cum a devenit așa, ci doar așa cum este Prima întrebare aparține psihologiei Dacă cuiva îi place să numească această diferență între obiectele de etică și psihologie o diferență de puncte de vedere, nu voi argumenta" ( ) Dar care este calitatea sau demnitatea comportamentului, care este subiectul eticii? "Așa cum am văzut extinderea termenului "comportament" prin analogie, dincolo de comportamentul uman, tot așa ideea de "valoare" este inițial un concept etic? servește la descrierea funcționării unei părți a mașinii Demnitatea sau valoarea (valoarea) în sens moral este demnitatea unui act arbitrar și diferă "de munca" sau "funcția" sau "sensul" altor acțiuni Demnitatea morală diferă de alte virtuți (sau valori) prin aceea că depinde nu doar de un act care are o anumită calitate, ci de un act care este conștient de acea calitate Astfel, valoarea acțiunii voluntare diferă de valoarea doar acțiunii instinctive și cu atât mai mult de valoarea calităților unui obiect material etc Revenind la relația dintre individ și societate ca obiecte ale eticii, Alexander constată că "binele" este ceva, în cum participă atât individul, cât și societatea Nu trebuie Biblioteca "Runivers" - să accepte că individul este un atom independent și nici că există o comandă autorizată și obligatorie care este irezistibilă pentru el Dimpotrivă, trebuie să luăm societatea și individul așa cum le găsim de facto: acesta din urmă cu acele legături care îl leagă de ceilalți, iar primul ca ceva pe care nu l-am cunoscut niciodată, ca format dintr-un simplu amestec de separat și independent indivizii Studiul se împarte astfel în două părți: fie luăm în considerare sensul dreptului și al nedreptului pentru orice individ în sine, fie pentru o societate înțeleasă ca o multitudine de indivizi; iar ambele puncte de vedere trebuie să fie legate reciproc După ce a definit bunătatea ca echilibru, autorul trece la dinamica morală, care, conform teoriei sale, este produsul unei schimbări a idealurilor morale, iar această schimbare se realizează prin intermediul unei lupte între idealuri pentru existență Prin ideal moral el înțelege un sistem sau o ordine de conduită ( ) După ce a examinat și analizat critic adaptarea la mediu, autorul definește comportamentul bun astfel: este echilibrul (sau adaptarea) abilităților individului însuși, sau ale diferiților indivizi din societate Aici vom termina expunerea sistemului lui Alexandru și vom încerca să rezumam "noul" pe care acest curent îl aduce eticii: se bazează ferm pe baza științei și a teoriei evoluționiste, dar depășește moralitatea evoluționistă în sensul că, fiind trăsături specifice din punct de vedere filozofic și critic ale problemelor eticii, nu numai că nu le ascunde, dar subliniază și, în acest sens, face o aplicare cu totul nouă a teoriei evoluționiste la problemele etice Acest lucru este de înțeles: la prima apariție a teoriei evoluționiste, a fost important nu atât de mult să se

demonstreze cât de diferită o persoană se deosebește de alte animale, ci că se aseamănă cu acestea, acoperite de aceeași lege generală A fost, ca să spunem așa, o perioadă de identificare, o perioadă de integrare De aceea, chiar și într-un gânditor atât de uimitor de puternic ca Spencer, vedem o latură a ceea ce ne interesează în morală: originea sa din comportament în general: pentru a dovedi o astfel de origine, a fost necesar să se caute nu diferențe, ci asemănări - nu pentru a analiza, ci pentru a sintetiza Dar această lucrare poate fi luată în considerare Biblioteca "Runivers" - - terminat și chiar ajuns la extreme, în persoana lui Leslie Stephen, iar acum începe procesul invers: ceea ce se constată care deosebește moralitatea de toate celelalte forme de viață și comportament, dar se găsește pe baza originii deja recunoscute a moralității din cele mai simple tipuri de comportament Dacă comparăm această aspirație cu aspirații similare preevoluționare - aspirațiile eticii de a evidenția moralitatea ca un domeniu special care nu are nimic în comun cu toate celelalte fenomene ale vieții și este, parcă, autosuficientă, atunci vom vedea că etica a încheiat un ciclu de dezvoltare, indicat strălucit de Hegel: prima sa etapă - alocarea moralității în zona misterioasă și supranaturală - poate fi considerată o teză; apoi vine opera negativă, care își are momentul principal la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea în Franța și Anglia Etica evoluționistă (veche) este doar o continuare a aceluiași proces negativ, dar pe baza unei ipoteze mai științifice, pe baza unei ipoteze științifice și biologice nou apărute Aceasta este epoca antitezei Apoi noile încercări evolutive din genul Seth'a și Alexander'a sunt o experiență de reconciliere a curentelor anterioare (teză și antiteză) - Dar acesta este doar începutul Lucrarea va continua și va promite rezultate serioase, care probabil vor putea spulbera pesimismul care a apărut în multe minți sub presiunea vechiului evoluționism L Obolensky etica germană F Paulsen: System der EthÎK mit Umriss der Staats-und Gesellschafts-Lehre Berlin volume (pagini) Paulsen este unul dintre cei mai serioși și talentați reprezentanți ai filozofiei universitare germane moderne și, prin urmare, o schiță a sistemului său etic poate oferi o idee corectă a direcției etice moderne a unor gânditori germani ' Autorul prefață construcția etică cu un eseu istoric detaliat despre învățăturile morale, în care analizează în detaliu semnificația creștinismului în istoria culturii europene și relația sa cu morala antică și modernă Negând toate virtuțile antichității, doctrina creștină a moralității diverge, totuși, parțial din timpurile moderne Biblioteca "Runivers" - - sistem nym și spiritul vieții noastre Cu toate acestea, este imposibil să nu recunoaștem influența continuă și acum enormă a învățăturii morale a Bisericii Creștine asupra întregii structuri a existenței noastre Datorită creștinismului, trei adevăruri au intrat în carnea și sângele popoarelor europene moderne și constituie o parte integrantă a viziunii lor asupra lumii: i) că suferința este o parte esențială a vieții umane,) că păcatul și vinovăția sunt aspecte esențiale ale acestei vieți,) că lumea trăiește numai prin jertfă voluntară viața celor nevinovați și a celor drepți Influența creștinismului asupra filozofiei morale moderne, care, la fel ca cea antică, urmărește cel mai înalt bine aici pe pământ, se reflectă în doctrina sa despre datorie și în faptul că scopul său, spre deosebire de cel antic, nu este atât un individ bun ca bun comun Sarcina eticii, ca știință practică, este de a stabili o schemă pentru un astfel de mod de viață, care să favorizeze dezvoltarea cuprinzătoare și sănătoasă a naturii umane sau perfecțiunea și bunăstarea vieții umane Neputând

trasa un plan anume pentru o viață perfectă, potrivită tuturor timpurilor și popoarelor, doar pentru că principalul semn al perfecțiunii este diversitatea, etica ar trebui să ofere doar o schiță generală a cerințelor morale, nu doar să permită, ci și insistând asupra libera dezvoltare a individului în limitele, notate prin drept pozitiv Legile morale, ca și cele fizice, sunt legile naturale ale naturii umane Metoda eticii trebuie să fie empirică Ea investighează motivele apariției uneia sau aceleia cerințe morale, intră într-o discuție despre oportunitatea ei și, uneori, o schimbă în funcție de condițiile binelui uman Bazată pe psihologie și antropologie, etica empirică stă ferm pe baza faptelor realității și deturnează de la acestea doctrina datoriei și virtuții Egoismul și altruismul nu pot fi criteriul de evaluare a binelui și a răului Acesta din urmă nu îl exclude pe primul și invers V! Nu există acțiuni izolate în viață - toate îi afectează pe ceilalți într-un fel sau altul - și, de regulă, atât în familie, cât și în societate, tot ceea ce este cu adevărat necesar individului (omul, ca animal social, este de asemenea necesar) pentru ceilalti Biblioteca "Runivers" - - Acțiunile sunt determinate în primul rând de suma cauzelor anterioare, iar acționând, o persoană se gândește nu la sine și nu la alții, ci la fapta, care în sine nu este egoistă și nu altruistă, ci utilă sau dăunătoare Actualitatea este criteriul binelui și al răului Motivele și acțiunile care coincid în lupta pentru același scop al bunăstării umane - personal sau comun (în teorie, acesta este unul și același lucru) ar trebui recunoscute ca morale, iar cele care nu coincid - imorale În cazuri excepționale de discrepanță între binele personal și cel comun, este treaba filozofiei morale să discute dacă sacrificiul celui dintâi de dragul celui de-al doilea este cu adevărat necesar Și dacă se recunoaște obiectiv că sacrificiul este necesar (există puțină încredere personală sau convingerea partidului), atunci - indiferent de mijloace - ele trebuie recunoscute ca morale Dar care este binele suprem și coincide el cu binele comun? Autorul nu consideră necesar să se demonstreze că voința oricărei ființe vii se străduiește să se păstreze (sich selbst erhalten) Pe lângă efortul general de autoconservare, fiecare ființă este înzestrată de natură cu forțe individuale speciale, în a căror dezvoltare sănătoasă își vede cel mai înalt bine Păstrarea rasei, viața în familie și societate, dezvoltarea abilităților sociale și a puterii cunoașterii, care o introduce în viață, umanitate și existența lumii - acestea sunt funcțiile speciale ale corpului uman și împlinirea aceste funcţii este scopul ultim al aspiraţiilor voinţei sale Dar binele comun consta si in pastrarea familiei si in dezvoltarea cu succes a vietii sociale; prin urmare, scopul său ultim coincide cu sfârșitul ultim al voinței individuale O dublă soluție la problema eticii este posibilă În primul rând, poate reprezenta sistemul de forțe naturale, în dezvoltarea căruia constă bunăstarea umană: aceasta este doctrina virtuții În al doilea rând, etica poate oferi un sistem de formule care exprimă cererea pentru binele comun: aceasta este doctrina datoriei Atât primul, cât și al doilea operează pe același obiect, dar priviți-l din puncte de vedere diferite Să studiem doctrina datoriei Ce este datoria? Explicația lui Darwin că simțul datoriei este o luptă între instinctele înnăscute Biblioteca "Runivers" - - volum și altoit social - doar începutul explicației De unde vine caracterul de autoritate al datoriei? Sursa datoriei este în afara omului Rădăcina lui se află în obicei, această expresie firească a normelor care determină îndeplinirea cu succes a funcțiilor speciale ale unei persoane, într-un obicei bazat nu pe experiența individuală, ci pe tripla autoritate a

strămoșilor, a oamenilor și a zeilor Coerciția externă trece treptat în conștiința interioară a dreptului necondiționat al voinței generale superioare de a emite decrete care limitează voința personală Dar scopul ultim al obiceiului, binele comun, coincide cu scopul ultim al voinței - păstrarea rasei și dezvoltarea vieții sociale Unde este motivul discordiei dintre ei? Formula originală pentru simțul datoriei este negativă: "Nu trebuie" Anticipând un act care este în contradicție cu cerințele binelui comun, simțul datoriei rămâne însă tăcut până când o persoană devine contrară obiceiului Se ridică numai împotriva impulsurilor ilegale ale voinței Dar întrucât impulsurile nelegitime ale voinței, care conduc la o discrepanță între interesele personale și cele comune, sunt o excepție, atunci contradicțiile dintre datorie și voință trebuie privite ca întâmplătoare, excepționale Simțul datoriei precede un act care încalcă bunăstarea generală, conștiința îl urmează Conștiința în germenul ei nu este altceva decât conștiința obiceiului sau locuința obiceiului în mintea individului Cum obiceiurile sunt variate, la fel sunt și manifestările conștiinței Vocea ei trebuie urmărită, și pentru că este un barometru al bunăstării umane din primul punct de vedere al obiceiului Nihilismul moral (Raskolnikov) este o boală mintală împotriva căreia argumentele logice sunt neputincioase Virtuțile se bazează pe motive naturale Educația și autoeducația dezvoltă aceste impulsuri Libertate în sensul liberimi arbitrimi! indifferentiae - nu, dar caracterul se schimbă sub influența condițiilor exterioare și a strădaniei interioare a voinței Libertatea omului constă în capacitatea minții de a subjuga impulsurile de moment Adevărata dorință de perfecțiune morală este fezabilă dacă este atât de puternică încât să nu stea în spatele mijloacelor necesare pentru aceasta Biblioteca "Runivers" - - Este fericirea o virtute? În general da, dar există și excepții Cu toate acestea, mulțumirea neglijentă împiedică dezvoltarea morală, care necesită luptă, astfel încât adevărata fericire a unei persoane constă într-un amestec proporțional de așa-numita fericire și nefericire Suferința este o condiție necesară a vieții, precum și a activității, iar fericirea împărăției cerurilor sfidează imaginația noastră Este lipsită de condiția principală a perfecțiunii - activitatea Semnificația sa în viață este că se află în fața noastră ca un ideal, conform căruia schimbăm realitatea Doctrina virtuții se adună într-un sistem posibil complet, discută și indică mijloacele de dezvoltare a impulsurilor morale Rămânând fidel principiului de bază al oportunității în doctrina virtuților și viciilor, autorul, vorbind despre sinucidere, susține că, în alte cazuri, aceasta nu este imorală, ci destul de conformă cu cerințele binelui comun și individual Minciunile sunt imorale deoarece subminează încrederea reciprocă pe care se bazează bunăstarea umană Dar în acele cazuri în care nu există încredere, așa cum se întâmplă în război și în relațiile diplomatice, minciuna nu este imorală Este necesar atunci când, la prețul său, se achiziționează un bun care costă mai mult decât încrederea nejustificată În concluzie, să remarcăm punctul de vedere al autorului asupra uneia dintre principalele întrebări ale eticii, relația ei cu religia și metafizica Considerând religia un mare factor în dezvoltarea ideilor morale, recunoscând influența reciprocă a concepțiilor etice și metafizice, autorul susține totuși că pentru modul moral de acțiune, în concordanță cu cerințele binelui comun, o anumită lume metafizică sau religioasă oglindirea nu este necesară Cu toate acestea, necredința este doar începutul cunoașterii exacte Cunoscând natura, știința descoperă infinitul necunoscutului și de neînțeles pentru mintea umană Conștiința nesemnificației cuiva și a

măreției lumii este adevărata esență a sentimentului religios al tuturor timpurilor și popoarelor Natura nu este indiferentă față de fenomenele vieții morale: după Legile ei, descoperite de biologie, moralul este util, imoralul este dăunător Biblioteca "Runivers" Ideile despre zeitate și nemurire nu sunt fantezii goale Faptele morale sunt întipărite în memoria istorică a omenirii Dar ce este această amintire? Nu este un fragment din cea mai înaltă conștiință mondială a omniprezentului? Nu este viața o manifestare variată a acestui omniprezent, iar legile morale nu sunt cea mai înaltă formă de autodeterminare a acestui omniprezent? Ființa nu este în prezent, trebuie să fie fie în trecut, fie în viitor Dar nu există nici în trecut, nici în viitor A fi în timp nu este ființa adevărată - timpul nu este forma ființei adevărate - ci forma percepției noastre senzoriale Ceea ce ne apare sub forma timpului este în sine o stare atemporală, este eternitate Realitatea este conștiința lumii eterne Ne sfidează imaginația, dar nu rezultă că nu există Nemurirea înseamnă a fi în conștiința lui Dumnezeu Din această scurtă schiță a concepțiilor etice ale lui Paulsen, este evident că etica lui, la fel ca majoritatea sistemelor etice germane moderne, este o încercare de a reconcilia, într-o singură doctrină, ultimele concluzii ale științelor naturale, principalele premise metafizice ale filosofiei critice, unele idealuri de morală creştină şi principii ale filosofiei utilitariste moderne Este de la sine înțeles că atunci când se încearcă fuzionarea unor astfel de elemente contradictorii, se pierde unitatea principiului - iar principiile de bază ale fiecăreia dintre viziunile despre lume menționate sunt parțial distorsionate Prevederile filozofiei utilitariste pot fi de acord cu concluziile stiintelor naturale; la rândul său, este posibil să se reconcilieze parțial idealurile moralității creștine cu cerințele filosofiei critice (cum a demonstrat Kant), dar între aceste două grupuri de doctrine sau cele două viziuni de bază ale omenirii nu poate fi nimic între ele Justificarea sinuciderii și a minciunii, chiar și în anumite condiții speciale, este profund contrară spiritului moralității creștine, iar negarea realității existenței materiale în timp și spațiu și construcția ideii de datorie morală nu se potrivesc în cu premisele de bază ale filozofiei naturale-științifice și utilitariste În al -lea cap a-a carte Despre etica sa, Paulsen însuși interpretează excelent adevăratul spirit al învățăturii creștine Rămâne întrebarea: de ce sarcina filosofiei morale nu ar trebui să fie justificarea științifică a ideilor etice superioare? Biblioteca "Runivers" - - alov, ce ne-a dat creștinismul, decât în dezvoltarea unui fel de "dietetică" a vieții personale și sociale? D-B PSIHOLOGIE Beaunis: Les sensations internes Paris (Félix Alcan) pagini Din vastul câmp al fenomenelor senzoriale, fiziologii studiază sistematic aproape exclusiv activitatea organelor de simț superioare până la manifestarea așa-numitului sentiment muscular, lăsând deoparte toate celelalte senzații, dar nu pentru că cunoașterea lor ar fi lipsită de importanță, ci datorită dificultăţi până acum invincibile de a studia această zonă din punct de vedere fiziologic În acest sens, mica lucrare a lui Boni (profesor de fiziologie la Nancy) "Les sensations internes", ca încercare de a completa golul numit, merită o oarecare atenție Autorul, după ce a adunat o întreagă masă de fenomene senzuale din observațiile de zi cu zi și din practica medicală, încearcă să contureze fizionomia fiecăruia dintre ele separat și distribuie fenomenele în grupuri Judecând după conținutul cărții, el nu și-a stabilit alte scopuri; și încă este imposibil să-ți stabilești alte scopuri într-o zonă atât de întunecată

- Valoarea unor astfel de lucrări este în întregime determinată de modul în care materialul este colectat, descris și grupat Din păcate, în aceste privințe esențiale, cartea lui Boni lasă de dorit Cheia culegerii și grupării faptelor, pe care nu le menționează, totuși, este ușor de ghicit din lista cu diferite feluri și feluri de senzații prezentate la pagina Aici este cheia - În primul rând, o privire de ansamblu rapidă a tuturor țesuturilor și organelor (întregul sistem nervos este omis) din punctul de vedere al sensibilității lor Apoi următorul raționament simplu: toate activitățile principale din organism sunt efectuate periodic; prin urmare, dacă activitatea este întârziată dintr-un motiv oarecare, atunci există un impuls de activitate (besoin d'activité); dacă continuă anormal de lung sau intens, atunci chemarea la inacțiune (besoin d'inaction) Dar activitatea în sine este însoțită de senzații (sensations fonctionnelles); de aici deduce că, alături de sentimentele musculare și sexuale cunoscute de toată lumea, trebuie să existe senzații care Biblioteca "Runivers" - conducând digestia, respirația, circulația și chiar activitatea secretorie a glandelor În acest moment, sistemul se rupe și orice altceva, de parcă nu se încadrează în cadrul dat, este distribuit fără nicio legătură în diferite rubrici (un sentiment de existență, tipuri speciale de sentimente, sentimente de durere și plăcere) Nesatisfăcătorul sistemului se exprimă nu numai prin faptul că îmbrățișează doar o parte a fenomenelor, ci cu atât mai mult prin faptul că, cu o mână, pune unul lângă altul fenomene care nu au legătură (de exemplu, foamea cu tuse), iar cu cealaltă separă ceea ce este legat între ele în natură Astfel, senzația de sațietate după satisfacerea foametei, și în general sentimentul care însoțește satisfacerea unei nevoi firești, stă în afara sistemului, sub rubrica plăcerii (plaisir) Fenomenele sunt descrise foarte neuniform: aproape o treime din carte este dedicată sentimentului muscular și un sfert din eseu sentimentului de durere Unele din modificările ultimului sentiment (p -) Boni numără până la o Este clar că mai este puțin spațiu pentru descrierea altor senzații, cu atât mai mult cu cât aici, alături de forme care se stabilesc fără îndoială, descrie forme îndoielnice, de exemplu simțul magnetic, simțul meteorologic, simțul organic al simpatiei (un fel de clarviziune printre hipnotizatori), simțul gândirii (pp -) și așa mai departe Nu există nimic nou în carte, cu excepția singurei ipoteze că ar putea exista o excitație a celulelor motorii însoțită de senzații (p), ipoteză inventată de autor pentru a reconcilia diferențele în problema reglementării mișcări după simț (unele reprezintă simțul muscular, altele -conștiința puterii impulsului comunicat mușchilor) Deficiențele enumerate reduc semnificativ valoarea științifică a muncii, care, conform designului, este foarte respectabilă Cartea este foarte ușor de citit CU G Th Feclmer Elemente der Psychophysik Zweite Auilage Leipzig (p) În , fiziologul german I Weber a descoperit că senzațiilor se poate aplica o lege, care poate fi formulată astfel: diferența dintre două excitații este evaluată în mod egal dacă raportul de excitație rămâne neschimbat- Biblioteca "Runivers" - - nym; cu alte cuvinte, dacă intensitatea senzației crește cu valori absolute egale în percepția caldă, atunci creșterea relativă a iritației trebuie să rămână constantă Dacă, de exemplu, cu o dublare a luminii din cameră, am simțit aceeași creștere a sensibilității la lumină, aceasta înseamnă că raportul dintre creșterea iritației față de cel dat anterior a fost același în ambele cazuri Această lege, cunoscută sub numele de legea lui Weber, la Fechner a luat forma unei expresii matematice: "dacă puterea iritației

crește în progresie geometrică, atunci puterea senzației crește în aritmetică" Această ultimă formulare este cunoscută drept legea Fechneriană sau psihofizică Se numește psihofizic deoarece, pe baza acestei legi, sunt posibile anumite concluzii cu privire la problema relației dintre suflet și corp O învățătură detaliată despre această lege și consecințele ei a fost prezentată de Fechner în prima ediție a lucrării menționate în A fost supusă unei discuții cuprinzătoare în literatura germană Există un număr imens de lucrări care se ocupă de studiul legii psihofizice; multe dintre ele îi infirmă cu tărie adevărul și semnificația Dar infirmarea opiniei că în literatura filozofică germană interesul pentru cercetarea psihofizică a slăbit este cea de-a doua ediție a lucrării lui Fechner Deși majoritatea concluziilor originale ale lui Fechner au suferit recent corectări semnificative și aceste corectări au fost recunoscute chiar de Fechner în scrierile sale ulterioare, a doua ediție a operei sale fundamentale a rămas neschimbată, deoarece, potrivit justei remarci a redactorului ediției, prof Wundt: "o lucrare precum Elements of Psychophysics, care deschide căi de cercetare complet noi, va avea întotdeauna o valoare mai ales în forma originală în care și-a avut efectul" Studii filosofice η Herausgegeben von Wilheliû Wundt Funfter Band Heit Leipzig Că psihofizica încă atrage atenția cercetătorilor vieții mentale a omului cu aceeași forță, reiese clar din articolul detaliat al lui Julius Merkel (p): Biblioteca "Runivers" - - în jurnalul lui Wundt Acest articol este o continuare a unui articol publicat de el în Cartea , Volumul ( ) Anterior, a fost revizuită dependența senzațiilor de lumină de puterea stimulilor și a senzațiilor musculare de stimulii de presiune Acest articol tratează domeniul senzațiilor sonore Va trebui să facem cunoștință cu concluziile finale ale autorului despre legea lui Fechner după ce vor fi prezentate și rezultatele cercetărilor sale în alte domenii ale senzațiilor Într-un articol de Ivan Shishmanov* "Cercetări privind capacitatea de a distinge senzația de intervale" (p) *), referitoare la domeniul acusticii, autorul își formulează concluzia finală astfel: "Capacitatea de a distinge pentru intervale descrescătoare este mai mare decât pentru creșterea lor " Poate, spune autorul, cercetările moderne vor duce la o propoziție mai generală că fiecare creștere a tonului este mai ușor percepută decât o scădere (Ver-tiefung) a acesteia Acesta este urmat de un articol al lui Gott Martius "Despre dimensiunea aparentă a obiectelor și relația sa cu dimensiunea imaginilor retinei" Acest articol propune noi legi pentru rezolvarea problemei psihologice a reprezentărilor spațiale Dar cel mai interesant lucru din cartea "Studiei" luată în considerare este nota lui Ernst Leimann (p -): "Activitatea mentală în relația sa cu circulația sângelui și respirația" Articolul are o importanță deosebită pentru cercetările psihometrice care vizează determinarea vitezei anumitor procese mentale Cifrele obținute de la diverși cercetători cu privire la viteza acestor procese s-au dovedit adesea a fi puternic diferite unele de altele, ceea ce a dat motive de a suspecta incorectitudinea metodelor de cercetare în sine Acum se deschide oportunitatea de a elimina aceste accidente de experiență Potrivit lui Leimann, aceste accidente din fiecare experiment trebuie eliminate prin caracteristicile fizice individuale ale persoanei care este supusă experimentului Din studiile lui L a reieșit că fiecare persoană dezvăluie unele trăsături în legătură cu viteza proceselor mentale, care sunt într-o anumită dependență de condițiile de circulație a sângelui și de respirație sau, așa cum spune el însuși: "o persoană în pulsul şi respiraţia lui are ism congenital conducătorii vremii",

cerute pentru procesele sale Între pro *) Untersuchungen über die Empfindlichkeit des Intervallsinnes * Biblioteca "Runivers" - - chim în raportul dintre viteza pulsului și respirația este o explicație pentru viteza intervalelor ritmice la scanarea versurilor Acest studiu al lui Leimann va avea o mare importanță pentru îmbunătățirea tehnicii psihometriei Cartea se încheie cu un articol de Walter Brix: "Conceptul matematic al numărului și forma dezvoltării sale" În acest studiu, autorul are în vedere dezvoltarea istorică a conceptului de număr și a formelor sale psihologice, pentru a trece la considerarea conceptului de număr în relația epistemologică în cartea următoare E Chelpanov Bina Psihologia inferenței bazată pe cercetări experimentale prin hipnotism Publicat de A A Kartsev Moscova (p) Autorul aderă la opinia că în forma obișnuită a silogismului nu găsim o reprezentare adevărată a procesului gândirii Gândirea la toate nivelurile este supusă aceleiași legi Binet crede că raționamentul la cele mai înalte niveluri și percepția simplă sunt construite după același tip, presupun același mecanism, cu singura diferență că percepția este formată din senzații, iar raționamentul este alcătuit din imagini sau reprezentări În capitolul intitulat "Mecanismul judecății", autorul dă exemple de asemănări dintre unul și celălalt proces El vede această asemănare în procesul general de îmbinare a elementelor conștiinței Conform definiției sale, "raționamentul este stabilirea unei asocieri între două stări de conștiință, prin intermediul unei stări intermediare de conștiință asemănătoare primei stări și conectată cu cea de-a doua; contopindu-se cu primul, este asociat cu al doilea Această concluzie a fost pregătită de teoria sa psihologică a imaginilor și teoria fuziunii, construită pe baza experimentelor hipnotice Opinia conform căreia percepția este un fel de raționament sau inferență este confirmată și de o serie întreagă de experimente hipnotice efectuate de autor Cartea prezintă un interes deosebit pentru medicii implicați în hipnotism, deoarece Binet încearcă să încadreze aceste experimente într-un mod special în vederea studiului proceselor mentale P Biblioteca "Runivers" - - ISTORIA FILOZOFIEI bandă de vânt Geschichte der alten Philosophie (Iwan Müllers Handbuch der classischen Alterthumswissenschaft Bd Abt) Nordlingen Sun (p) După o introducere generală, luând în considerare problema semnificației filosofiei antice pentru cultura europeană, împărțirea ei în epoci, metoda de prelucrare științifică a istoriei filozofiei și, în final, sursele și ajutoarele științifice, autorul continuă să descrie activitatea spirituală a grecilor în secolele VII și VI înainte de PX, în perioada premergătoare înfloririi filozofiei ionice, iar acestei epoci pregătitoare i se atribuie "reforma religios-morală" a lui Pitagora Spre deosebire de împărțirea obișnuită a istoriei filosofiei antice în trei epoci principale (Brandis, Zeller), Windelband o împarte în două perioade: prima îmbrățișează filosofia greacă propriu-zisă, ultimul reprezentant al căreia este Aristotel, a doua, filozofia greco-romană : I Prima perioadă este considerată în următoarele secţiuni : i) Şcoala milesiană de filosofi ai naturii: Thales, Anaximandru, Anaximenes) Antinomia metafizică a ființei: Heraclit și Eleates) Încercări de conciliere a învățăturilor opuse: pe de o parte, Empedocle, Anaxagora și atomiștii (Leucip), pe de altă parte, pitagoreicii cu doctrina lor asupra numărului) Sofistica și Socrate) Materialism și idealism: Democrit și Platon) Aristotel II Filosofia greco-romană: i) Lupta școlilor: peripatetici, stoici, epicurieni) Scepticism și sincretism: eclectism roman, noi pitagoreici, Filon) Patristică: Apologeți, Gnostici, Clement, Origen) Reacția grecilor: neoplatoniști - Dintr-o listă de

secțiuni ale cărții Windelband, reiese clar cât de mult a introdus autorul în sistematizarea doctrinelor filozofice ale antichității Ordinea adoptată de Windelband în prezentarea sistemelor filosofice, fiind un anumit pas înainte, a oferit autorului posibilitatea de a expune mai clar și mai temeinic decât predecesorii săi relațiile interne și dezvoltarea teoriilor filozofice, precum și erudiția extinsă a autorului , cunoscute și alte lucrări despre istoria filozofiei, "a avut un efect în deplină și strictă acuratețe a prezentării Vrednic-Biblioteca "Runivers" - - Valoarea cărții este sporită de faptul că în fiecare secțiune este dată literatura de specialitate a subiectului Datorită tuturor acestora, cartea lui Windelband este o achiziție valoroasă în istoria filozofiei antice, iar în traducerea rusă ar putea fi un ghid foarte util pentru o primă cunoaștere cu istoria gândirii antice Andrei Adolf L Stein Die ErKenntnisstheorie der Sto a Berlin Calvarul (p) Această carte este al doilea volum din Die Psychologie der Stoa, al cărui prim volum a apărut în urmă cu doi ani Autorul conturează mai întâi pe scurt istoria teoriei cunoașterii înainte de Aristotel, apoi, mergând la însuși subiectul cercetării sale, determină locul teoriei cunoașterii în sistemul stoicilor, care o atribuiau logicii, unul dintre trei părți ale filozofiei stoice și, ca urmare, i-au dat valoare serviciului Următoarele capitole sunt dedicate analizei învățăturilor stoice despre forța vitală care predomină în om, τo ηγεμονικόν, sufletul rațional, ca cauză a funcțiilor fiziologice, iar autorul ajunge la concluzia despre activitatea neîndoielnică a sufletului rațional , după învățăturile stoicilor După ce a explicat în continuare acea parte din învățăturile stoicilor, în care ei sunt puri senzualiști și empiristi, și anume învățătura lor despre formarea ideilor (φαντασίαι), autorul trece la criteriul stoic al adevărului ideilor, care se numește așa φαντασίαι καταληπτικαί, adică reprezentărilor care constituie adevărata amprentă a unui obiect și sunt recunoscute ca atare de rațiune În ce sens trebuie înțeles καταληπτικαί ca produse active sau pasive ale conștiinței? La Stein găsim o explicație detaliată a acestei întrebări, care este foarte importantă în teoria stoică a cunoașterii Criticul susține că acest termen exprimă atât rolul activ al reprezentării, cât și reacția pasivă a minții și că stoicii au ales în mod deliberat un termen care combină două sensuri Capitolul cinci examinează mintea care formează concepte (έννotai) parțial experimentală, parțial independentă de experiență, iar autorul expune inconsecvența stoicilor, care au fost nevoiți să se abată de la principiul empiric atunci când explică formarea conceptelor morale despre Dumnezeu Biblioteca "Runivers" - ge și soarta și au introdus un element raționalist în teoria cunoașterii lor - În continuare, este considerată teoria stoică a limbajului, după care sunt expuse învățăturile stoicilor individuali; în același timp, pentru prima dată, sunt detaliate învățăturile despre cunoașterea lui Seneca și Epictet Stein se ocupă și de întrebări: despre influența stoicismului asupra evreilor și romanilor, despre relația dintre învățăturile stoice și scolastica, filozofia arabă și altele - În expunerea sa, autorul, mai pe scară largă decât oricine înaintea lui, a profitat de mai târziu Literatura stoică, ceea ce face cartea sa foarte importantă un ghid pentru familiarizarea cu perioada ulterioară a filosofiei grecești A Адольфъ N cohen Fundamentul esteticii lui Kant Berlin - Cearşafuri libere din moşia lui Kant Împărtășită de R Reieke I broşură Koenigsberg, Unul dintre cele mai proeminente locuri din literatura filozofică germană în ultimii de ani aparține acelei mișcări care a văzut în renașterea lui Kant renașterea unei filosofii care

fusese înghețată încă din anii Această mișcare, după cum știm, nu a fost la înălțimea așteptărilor care i-au fost puse: Kant nu a reușit nici să unească direcțiile gândirii germane care se împrăștiaseră în direcții diferite, nici să creeze o bază de nezdruncinat și inviolabilă a filosofiei Dar această mișcare nu și-a îndeplinit nici măcar sarcina mai intimă - o interpretare uniformă și universal recunoscută a filozofiei lui Kant, iar literatura lui Kant s-a rupt în mai multe direcții, deosebindu-se una de cealaltă nu numai prin înțelegerea filozofiei lui Kant, ci chiar prin formularea însăși a filosofiei lui Kant probleme și metode de studiu Două dintre aceste direcții includ și cele două cărți care fac obiectul acestei note Cohen este cunoscut ca unul dintre cei mai convinși, originali și influenți interpreți ai lui Kant Kants Begründung der AesthetiK completează o serie de lucrări ale lui Cohen despre Kant, începute de binecunoscuta sa lucrare Kants*Théorie der Erfahrung Cohen crede în Kant ca în Biblie, iar în mâinile lui și a lui, critica școlară a devenit o dogmă, așa cum spune Wundt Reconstituirea lui Kant are pentru Cohen nu doar un interes istoric, ci și semnificația unei opere vii de predicare filozofică; Biblioteca "Runivers" prin urmare, scopurile istorice ale lui Cohen sunt ascunse de cele "sistematice", iar filozofia lui Kant degenerează treptat în propria filozofie a lui Cohen Acest personaj este deosebit de remarcat în ultima lucrare a lui Cohen: Kant este schimbat în el dincolo de recunoaștere; Având în vedere acest lucru, oricât de particulară și consecventă ar fi această interpretare a lui Kant, cartea lui Cohen nu poate fi în niciun caz recomandată ca un manual pentru înțelegerea Criticii Judecății Scurta trecere în revistă a esteticii înainte de Kant, care a fost prefațată ca o introducere istorică, este oarecum întâmplătoare și este prezentată prea fragmentar și incoerent Neajunsurile generale ale tuturor lucrărilor lui Cohen: unilateralitatea, intoleranța față de punctele de vedere ale altora, în special ale filozofiei engleze, jocul de geniu, tonul profetic, vagitatea limbajului și pretenția de stil, sunt și mai clar vizibile în această carte În general, persoanele care sunt interesate de Kant, dar nu de Cohen, vor învăța puțin din cartea sa Cartea lui Reike are un caracter complet diferit Spre deosebire de cartea lui Cohen, ea aparține curentului "anticar" din literatura despre Kant - Istoria modernă a filozofiei a adus în prim-plan studiul originii acestui sau aceluia sistem filosofic și procesul dezvoltării sale treptate Desigur, odată cu schimbarea sarcinii de cercetare, s-a schimbat și viziunea asupra valorii materialelor studiate și, odată cu acele monumente în care sistemul filosofic este în forma sa terminată, au căpătat un interes enorm așa-zisele documente neoficiale: corespondență, schițe brute, țesături de înlocuire aleatoare, munci brute, fi - nu pot fi niciodată destinate publicării etc ; și acest lucru este destul de de înțeles, căci în aceste pasaje urme ale dezvoltării treptate a sistemului filozofului se păstrează mult mai clar decât în scrierile sale prelucrate, unde aceste urme sunt șterse prin lustruire logică Este bine cunoscut cât de importante sunt, de exemplu, scrisorile lui Leibniz sau tratatul lui Spinoza "Despre Dumnezeu, despre om şi despre fericirile sale" - În prezent avem o serie întreagă de astfel de documente neoficiale pentru studiul filosofiei lui Kant; Le aparțin și acele pasaje și note ale lui Kant, pe care Reike le-a luat de la Biblioteca Universității Königsberg și le-a publicat cu atenție și dragoste remarcabile pentru această problemă, Biblioteca "Runivers" - păstrând nu numai ortografia lui Kant, ci chiar și punctuația lui (die so gut wie gar keine ist, notează Reike) Dintre aceste pasaje, unele

aparțin perioadei timpurii a dezvoltării lui Kant (de exemplu, despre optimism, p și urm , anilor ai secolului trecut); majoritatea datează din momentul următor Criticii rațiunii pure; există câteva schițe referitoare la "tranziția de la principiile metafizice ale științelor naturale la fizică" O parte semnificativă a pasajelor se referă la concepțiile morale ale lui Kant: temele libertății și relația ei cu natura, cu moralitatea, sunt atinse la fiecare pas; o serie de "refutări ale idealismului" oferă explicații și completări interesante la secțiunea corespunzătoare din "Critica rațiunii pure"; există pasaje care vorbesc despre aplicabilitatea categoriilor la lumea suprasensibilă Principalul interes al materialelor publicate de Reike constă, în opinia noastră, în faptul că ele luminează câteva aspecte importante ale metafizicii lui Kant, puțin sesizabile din scrierile sale De exemplu, din unele pasaje reiese clar că doctrina lui Kant despre idealitatea spațiului și timpului își datorează originea în mare măsură motivelor morale; Kant admite într-un loc că "începutul filosofiei critice este moralitatea, în ceea ce privește sanitatea acțiunilor umane" ( ) Vom reveni cândva la această întrebare interesantă a filozofiei lui Kant, dar deocamdată ne vom permite să traducem un pasaj, în contururi concise, dar care să transmită foarte clar întreaga esență a filozofiei lui Kant și luminând relația reciprocă dintre elementele sale principale (p): "Scopul ultim Toată metafizica, spune Kant, constă în a urca de la cunoaşterea sensibilului la cunoaşterea suprasensibilului Critica rațiunii pure dovedește doar că acest lucru nu se poate face niciodată în scopuri teoretice, ci doar în scopuri morale și practice, prin conceptul transcendental de libertate, care, în raport cu facultatea teoretică a cunoașterii, este transcendent și nu poate fi justificat, în raport cu capacitatea pur practică (care nu poate fi determinată decât de rațiunea pură) are o realitate incontestabilă, prin intermediul unui imperativ categoric - Realitatea conceptului de libertate atrage inevitabil doctrina idealității obiectelor, ca Biblioteca "Runivers" - - cântând în spațiu și timp Căci dacă aceste intuiții nu erau doar forme subiective ale sensibilității, ci ale lucrurilor în sine, atunci utilizarea lor practică, adică acțiunile, ar depinde complet doar de mecanismul naturii, iar libertatea cu consecința ei - moralitatea - ar fi distrusă V Preobrajenski Harald Hõffding Einleitungin die englische Philosophie unserer Zeit Leipzig, Cartea în cauză a fost scrisă de un psiholog danez încă din și a fost tradusă abia acum în germană, pe baza (după cum află însuși traducătorul) că cartea lui Ribot despre psihologia engleză a avut succes și în Germania După o caracterizare generală a filozofiei engleze, Göfding vorbește despre "pozitivism pur" (John Stuart Mill și predecesorii săi: Gartley, James Mill și Alexander Bain); apoi, despre școala critică din Anglia (Ewell, Hamilton) și despre filosofia dezvoltării (H Spencer și alții) Această carte, scrisă într-un limbaj foarte clar și accesibil, este o completare bună la cartea lui Ribot "Psihologia engleză", deoarece aceasta din urmă este dedicată în principal istoriei psihologiei în rândul englezilor Göfding prezintă istoria filosofiei engleze și completează astfel tabloul dezvoltării moderne a gândirii filozofice în Anglia Ch Editura A A Abrikosov Editor N Ya Grot Biblioteca "Runivers" ANEXE I Rezumate citite în Societatea Psihologică din Moscova încă de la înființare *) Ședință comună publică a Societății Iubitorilor de Literatură și Psihologie Rusă februarie în memoria lui J Bruno A N Veselovsky: Despre personalitatea și viața lui J Bruno M M Troitsky: J Bruno ca filozof N I Storozhenko: J Bruno ca poet, satiric și dramaturg Ședință publică

martie M M Troitsky: Despre metodele și sarcinile psihologiei Ședință publică din octombrie M M Troitsky: K D Kavelin, o pagină din istoria filozofiei în Rusia Ședință publică din decembrie E V De Roberti: Trecutul filosofiei Întâlnire pe martie P A Kalenov: Despre dragoste după Platon G N Durdufi: Condițiile fizice ale conștiinței conform noilor cercetări ale lui Herzen Întâlnire pe mai A P Kazansky: Cauzele iluziilor noastre conform învățăturilor lui Sally *) În această carte a revistei, tipărim pentru cititorii interesați de activitățile Societății de Psihologie din Moscova o listă de rezumate citite în societate Într-un număr viitor, intenționăm să publicăm o relatare mai detaliată a activităților Societății până la ianuarie și extrase din unele din procesele-verbale ale acesteia Biblioteca "Runivers" - - Întâlnire pe februarie N Ya Grot: Despre liberul arbitru Întâlnire pe martie Gr LN Tolstoi: Despre conceptul de viață Întâlnire pe martie P E Astafiev: Despre experiența interioară în semnificația ei pentru psihologie și pentru viziunea filozofică generală asupra lumii Întâlnire aprilie S S Korsakov: Despre unele forme de tulburare de memorie Întâlnire din octombrie VR Butske: Despre conștiința spațială a senzațiilor vizuale Întâlnire din octombrie A A Tokarsky: Despre hipnotism și sugestie Întâlnire pe noiembrie A lui este o demonstrație a unor fenomene de hipnoză Ședință publică din februarie în memoria centenarului nașterii lui A Schopenhauer N A Zverev: Scurt eseu despre viața lui A Schopenhauer N Ya Grot: Despre semnificația filozofiei lui Schopenhauer L M Lopatin: Despre învățătura morală a lui Schopenhauer V P Preobrazhensky: Eseu despre teoria cunoașterii lui Schopenhauer Õ Întâlnire pe martie E I Chelpanov: Rezultatele generale ale cercetărilor psihometrice în laboratorul de la Leipzig și semnificația lor pentru psihologie Întâlnire din martie N Ya Grot: Despre relația dintre metodele și sarcinile psihologiei și filosofiei Întâlnire din martie A A Tokarskii și G I Rossolimo: Demonstrarea fenomenului somnului hipnotic Întâlnire din martie V Mykhailo: Expunerea cărții Dr Okhorovich De la suggestion mentale Întâlnire aprilie - P Gerasimov: Experiență în istoria vieții interioare a lui Lermontov prin lucrările sale Întâlnire pe mai A A Tokarsky: Natura fenomenelor de hipnoză și metoda studiului lor Întâlnire din octombrie V A Goltsev: Despre sarcinile art Întâlnire din octombrie D N Stefanovsky: Pușkin ca psiholog Biblioteca "Runivers" - , - Sesiunea noiembrie N Ya Grot: Referitor la etica lui Göfding Sesiunea noiembrie La fel: Despre sensul art Sesiunea noiembrie N I Timkovsky: Învățăturile morale ale lui Kant Întâlnire pe și decembrie P E Astafiev: Despre voință prin natura și semnificația ei în economia generală a vieții Adunarea publică anuală ianuarie L M Lopatin: S A Yuryev ca gânditor N Ya Grot: Despre semnificația sentimentului în cunoașterea și activitatea unei persoane Întâlnire din februarie N V Bugaev: Despre libertatea voinței V A Gringmut: Despre psihologie printre egiptenii antici Întâlnire din februarie V A Goltsev: În ceea ce privește cartea lui Rybo despre psihologia atenției Întâlnire pe martie N I Shishkin: Despre fenomenele psihofizice din punctul de vedere al teoriei mecanice Întâlnire din martie P Gerasimov: Despre viziunea lui Garshin asupra lumii Întâlnire pe martie S S Korsakov: Despre conștiință A A Tokarskyi: Despre conștiință Şedinţa şi aprilie L M Lopatin: Problema liberului arbitru:) Condiții generale pentru activitatea de sine liberă a unei persoane,) Despre libertatea morală a personalității umane Şedinţa aprilie N A Zverev: Despre liberul arbitru Şedinţa septembrie N Ya Grot: Raport asupra Congresului Internațional de Psihologie de la Paris S S Korsakov: Raport asupra Congresului Internațional al Psihiatrilor

de la Paris Şedinţa octombrie A A Tokarsky: Raport asupra Congresului Internațional de Hipnotism Şedinţa octombrie H N Bazhenov: Raport asupra Congresului de antropologie penală de la Paris Biblioteca "Runivers" IL LIST MEMBRU AL SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE a Universității IMPERIAL din Moscova (până la noiembrie) Consiliul Societății: Grot, N Ya Profesor de filozofie -Președinte al Societății Zverev, N A Profesor de filozofie a dreptului, tovarășul președintelui (membru fondator) Preobrazhensky, V P Kand, ist -fil fals, secretar Vulfert, A K drept penal -Pom secretar Lopatin, L M Priv -Conf univ Filosofie, Bibliotecar N A Kand Abrikosov, Fiz -Math facultate - Trezorier Korsakov, S S Pr -Conf univ Psihiatrie, - Trezorier candidat Membri de onoare: Troitsky, M M Profesor onorat de filozofie (fondator și prim președinte al Societății) V A Legonin, Merit prof soarta, medical (Membru fondator și prim coleg de președinte) Bon, Alexandru profesor de logică Eberdeen în Scoția Ribot, Toma Profesor de psihologie Paris Wundt, Wilhelm Prof filozofie Germania, Leipzig Zeller, Eduard profesor de filozofie Germania, Berlin Membri fondatori: Anuchin, D N Prof geogr şi antropopol A P Bogdanov, Meritor prof zool Bugaev, N V Prof matematica Biblioteca "Runivers" - - Kovalevsky, M M Prof stat, drepturi Kozhevnikov, A Ya Prof psihiatrie Kolokolov, G E Prof colţ etc Miller, V Th Prof comp lingvistic Muromtsev, S A Prof Roma drepturi Storozhenko, N I Prof universal aprins Fortunatov, F F Prof comp lingvistic Chuprov, A I Prof udat, economic și stat Șeremetevski, f P Prof fiziol Membri activi: Adolf, A V Profesor, gim Aksakov, H P Astafiev, P E Lector, filozofie Bazhenov, H N Medic-psihiatru Bezobrazova, M V Boborykin, P D Bogolѣpov, N P Prof Roma Ave Brun, M I Pom adj crede Butske, V R Doctor în psihiatrie Vvedensky, A I Maestru de filozofie Veselovsky, A N Prof universal aprins Viktorsky, S I Prys, povѣr Vynogradov, P G · Prof universal istorie Vladyslavlev, M I Prof filozofie Voronov, N I Doctor în Medicină Vyrubov, G N Vysotsky, N G Candidat M Univ Halberstadt, I S Pris, pover Gambarov, Yu S Prof drepturi Gatzuk, A A Maestru de rusă istorie Gerasimov, O P Prep gimnazial Guerrier, V I Prof universal ist Gilyarov, A N Maestru de filozofie Goltsev, V A Maestru de poliție drepturi Gondatti, N L Gorbov, H M Gringmut, V A Lector Liceu Biblioteca "Runivers" - - Danilevsky, V Ya Prof fiziologie DeRoberti, E V Deryuzhinsky, V T Pris, haide Dril, D A Magister angle, law Durdufi, G N Doktor med Zelenogorsk, f A Prof filozofie Zernov, D N Prof anat Zograf, N K) Lector, zool Ivantsov, N A Pr -Conf univ zool ' Ivanyukov, P I Profesor Kazanskiy, A P filozofie Kalenov, P A Profesor, imn Kaiarovskiy, gr L A Prof intl drepturi Kapnist, gr P A Karinsky, M I Prof filozofie Karev, N I Prof universal ist Kleiber, I A Priv -Conf univ Animal de companie Un Klyuchevsky, V O Prof Rusă ist Kozlov, A A Prof filozofie Korelin, M S Priv -Conf univ M W Kornilov, A A Doctor în neuropatologie Korobkin, f S Profesor, imn Korsh, E θ Korsh, f E Prof clasă, filozofie Kuzmin, V I Prof chirurg Lange, N N Maestru în filozofie Lesevici, V V Maklakov, A N Doctor în Medicină Mamuna, Gr I A Vrach Masaryk, f O Prof filozofie Menzbir, M A Prof fiziol Mintslov, R R Pris, povѣr Mitrofanov, P I Mihailovski, V M Profesor, imn Mihailovski, N K Mihailov, V O Vrach Morokhovets, L Proz M W Nersesov, H I Prof M W Obolensky, L E Biblioteca "Runivers" - - Ognev, I F Proz M W Ohorovici Doctor Pavlov, A S Prof biserică drepturi Petrovsky, A G Vrach Pospekhov, D V Radlov, E L Maestru de filozofie Rzhondkovsky, N I Pris nou Roth, V K Doctor în neuropatologie Rossolimo, G I Doctor în neuropatologie Savvey-Mohylevych, θ A Medic-psihiatru Serbsky, V P Doctor în psihiatrie Sykorsky, I A Prof psihiatrie Smirnov, A I Prof filozofie Solov'ev, V S

Doctor în filozofie Stolypin, D A Stolletov, A G Prof fizică Strahov, H N Struve, G E Prof filozofie Sechenov, I M Prof fiziol Tanev, V I Pris, crede-mă Trubetskoy, carte S N Prof univ filozofie Timiryazev, K A Prof tocilar Timkovsky, N I Candidatul M U Tokarsky, A A Doctor-psihiatru Tolstoi, c L H Treime, V Pris, rând Ulianitsky, V A Master of International drepturi Uspensky, S N Doctor-psihiatru Favorsky, A E Pris, pover Filippov, A N Fon-Tesh, П P Doctor Tsvetaev, I ' V Prof clasă, filozofie Tsertelev, carte D N Tsinger, V Ya Prof matematica Chelpanov, E I Schwartz, A N Prof clasă, filozofie Shenshin, A A Shervinsky, V D Prof medical Shishkin, N I Profesor, imn Biblioteca "Runivers" - - Schmidt, E A Doctor în filozofie Stein, V I Yaroiii, K N Profesor Membrii concurenti: Abrikosov, A A Blagonravov, R Th Bykovsky, K I Gannenfeld, A P Goncharova, A S Elishev, A I Kolobașkin, N N Leonova, O V Lyutoslavsky, Maestru de filozofie VF Malkovskaya, S A Pavlov, A V Passek, A V Rahmaninov, H F Rzhanitsyn, A R Stefanovsky, D Ή Sumbatov, carte A I Tipolt, A A Ugrimova, M P Ugrimov, I A Notă Membrii cu drepturi depline sunt aleși de către Societate prin vot închis (cotizație ruble pe an) Membrii concurenți pot fi toate persoanele la recomandarea unuia dintre membri și cu o taxă de ruble intr-un an Biblioteca "Runivers"